

Załącznik do
Uchwały nr
Rady Powiatu Nidzickiego
z dnia r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nidzickiego na lata 2026-2035

NIDZICA 2025

Spis treści

Wykaz najczęściej używanych skrótów.....	3
Wprowadzenie	4
1. Uwarunkowania prawne i programowe	6
2. Charakterystyka powiatu nidzickiego	11
3. Lokalny system pomocy i wsparcia	18
4. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych	24
5. Wyzwania lokalnej polityki społecznej.....	29
5.1. Rodzina i dziecko	29
5.2. Niepełnosprawność	31
5.3. Sytuacja osób starszych	34
5.4. Aktywizacja zawodowa	35
5.5. Osoby i rodziny w kryzysie	37
6. Cele, priorytety i kierunki działań	41
Obszar 1. Rozwój lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny.....	43
Obszar 2. Satysfakcjonująca jakość życia osób z niepełnosprawnościami	46
Obszar 3. Aktywna polityka senioralna	49
Obszar 4. Wysokie kompetencje mieszkańców na rynku pracy	51
Obszar 5. Rozwój systemu wsparcia osób i rodzin w kryzysie	54
7. Zarządzanie realizacją strategii	57
7.1. Podstawowe założenia organizacyjne.....	57
7.2. Monitoring i ewaluacja strategii	58
7.3. Aktualizacja strategii.....	59
7.4. Ramy finansowe	59
8. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej przez powiat	61
Podsumowanie	62

Wykaz najczęściej używanych skrótów

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

DPS – dom pomocy społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS/MOPS – gminny/miejski ośrodek pomocy społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nidzicy

PSRPS – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nidzickiego na lata 2026-2035

ŚDS – środowiskowy dom samopomocy

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy

WTZ – warsztat terapii zajęciowej

ZAZ – zakład aktywności zawodowej

Wprowadzenie

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi główne narzędzie planistyczne polityki społecznej prowadzonej przez samorządu powiatu we współpracy z organami administracji rządowej, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i osobami fizycznymi. Polityka społeczna w powiązaniu z innymi politykami publicznymi (np. w zakresie ochrony środowiska i przyrody, transportu zbiorowego i dróg publicznych) realizowanymi przez samorząd powiatu, służy zaspokajaniu potrzeb zbiorowych ludności oraz ciągłej poprawie warunków i jakości życia. Dla polityki społecznej kluczowe znaczenie mają zagadnienia związane z pełnieniem ról rodzinnych, społecznych i zawodowych przez mieszkańców, ponieważ różne bariery, w szczególności fizyczne, psychologiczne, kulturowe i organizacyjne, utrudniające osobom i rodzinom zadowalające, produktywne funkcjonowanie w środowisku lokalnym, są zwykle źródłem poważnych problemów i dysfunkcji. W związku z tym kwestie te powinny stanowić bezpośredni lub pośredni obszar zainteresowania służb społecznych.

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych przez powiat wynika wprost z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Dokument ten winien zawierać przede wszystkim ramy funkcjonalne i kompetencje podmiotów działających w systemie pomocy społecznej oraz rynku pracy, uwzględniając jednak interdyscyplinarne rozwiązania służące wczesnemu wykrywaniu sytuacji trudnych, których doświadczają osoby i rodziny zamieszkujące powiat, a także podejmowaniu działań profilaktycznych adresowanych do całej lokalnej społeczności.

Prezentowana *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nidzickiego na lata 2026-2035* to kompleksowy, długofalowy dokument określający cele, priorytety i kierunki niezbędnych zmian stanowiących odpowiedź na zdiagnozowane niezaspokojone potrzeby i bariery aktywności mieszkańców powiatu. Podstawą niniejszego dokumentu jest diagnoza, która jako rodzaj badania ma na celu identyfikację, opis oraz wyjaśnienie zjawisk i procesów w określonej sferze, a także opracowanie wniosków oraz wskazówek, na podstawie których będzie możliwe zaplanowanie działań zmierzających do wprowadzenia zmian w tej sferze. Diagnoza aktualnej sytuacji społecznej Powiatu Nidzickiego uwzględnia czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne objawy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni co najmniej ostatnich 3 lat.

Wśród głównych źródeł danych, wykorzystanych do opracowania diagnozy, należy wskazać Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Raporty o stanie powiatu, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej i sprawozdania MRiPS-03 sporządzane przez powiat oraz gminy; sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy, dane i sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Nidzicy, a także inne informacje, w szczególności udostępnione przez gminy, w tym przez zespoły interdyscyplinarne oraz gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Druga główna część Strategii ma charakter wdrożeniowy. Przedstawia wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, następnie zaś wskazówki, jak skutecznie

zarządzać realizacją strategii. Należy nadmienić, że niniejszy dokument stanowi kontynuację poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obowiązującej do 2025 roku. Z tego względu wiele założeń obu strategii jest zbliżonych bądź identycznych, jednak wcześniejsze idee i koncepcje znalazły w tym dokumencie okazję do twórczego rozwinięcia. Uwzględniono w tym spojrzeniu aktualne uwarunkowania „systemowe” oraz potrzeby społeczności lokalnej w zakresie dostępu do usług społecznych.

W ramach procesu opracowania PSRPS, 17 października 2025 roku w Starostwie Powiatowym w Nidzicy odbyło się spotkanie warsztatowe, w którym wzięły udział osoby pracujące w różnych obszarach powiatowej polityki społecznej. Byli to przede wszystkim przedstawiciele PCPR, PUP, SOSW w Nidzicy, ZOZ, środowiskowych domów samopomocy, Komendy Powiatowej Policji, OPS-ów z terenu powiatu, organizacji pozarządowych. Refleksje uczestników spotkania stanowiły cenny zasób wiedzy o powiecie i jego uwarunkowaniach, stanowiąc podstawę opracowania niniejszego dokumentu.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

Podstawą ustroju Polski jest ustawa zasadnicza, czyli Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. W preambule Konstytucji zostały określone fundamentalne wartości, które decydują o harmonijnym funkcjonowaniu bytu państwowego: poszanowanie wolności i sprawiedliwości, współdziałanie władz, dialog społeczny oraz zasada pomocniczości (subsydiarności) umacniająca uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Ponadto rozdział pierwszy Konstytucji RP wprowadza szereg zasad ustrojowych, wśród których należy wskazać w szczególności „demokratyczne państwo prawne, urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej” (art. 2 i 7 Konstytucji). Oznacza to, że:

- 1) władzę sprawuje naród poddający swoje organy przedstawicielskie cyklicznej legitymizacji w wolnych i powszechnych wyborach;
- 2) organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa;
- 3) ochrona słabszych ekonomicznie jednostek i grup ludności wyraża się w istnieniu odpowiednich zabezpieczeń społecznych i usług socjalnych świadczonych przez państwo i różne wspólnoty samorządowe.

Urzeczywistnianie zasady „sprawiedliwości społecznej” odbywa się w praktyce w oparciu o akty normatywne niższego rzędu, zwłaszcza ustawę z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*. W myśl art. 2 ust. 1 tejże ustawy „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Tak rozumianą działalność organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ustawa podkreśla, iż pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, aby mogły żyć w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ale zarazem wymaga od klientów współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Jak już zostało zasygnalizowane we wstępie, opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 19 ust. 1 pkt 1 ustawy *o pomocy społecznej*, zadanie własne powiatu o charakterze obowiązkowym, w ramach którego należy uwzględnić programy pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:

- 1) diagnoza sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- 2) prognoza zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Zgodnie z pkt 3 powyższego artykułu Strategia opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić m.in. następujące:

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. zdrowiu publicznym;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie;

Nie sposób w tym miejscu wymienić, a tym bardziej omówić wszystkich aktów prawnych regulujących obszar lokalnej polityki społecznej. Należy jednak nadmienić, iż kluczowym aktem o znaczeniu ustrojowym jest ustawa o samorządzie powiatowym. W oparciu o nią powiaty działają po to, aby zaspokajać zbiorowe potrzeby zamieszkującej ich teren ludności. Posiadają kompetencje do realizacji zadań użyteczności publicznej o charakterze ponadgminnym, w szczególności w zakresie pomocy społecznej, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, wspierania osób niepełnosprawnych, promocji i ochrony zdrowia, edukacji publicznej, kultury fizycznej i turystyki, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także polityki prorodzinnej. Ogólnie określone w ustawie ustrojowej zadania powiatu znajdują doprecyzowanie w innych aktach normatywnych tego samego rzędu, m.in. w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia, ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych czy w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, które wraz z ustawą o pomocy społecznej tworzą zręby systemu pomocy i wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Z kolei uwarunkowania programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek

samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli.

Analizując kontekst międzynarodowy, należy zwrócić uwagę w szczególności na *Agendę na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, przyjętą w 2015 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Stanowi ona plan transformacji w dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości, tj.: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo, mając na celu wyeliminowanie ubóstwa i głodu, ochronę planety przed degradacją oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu; zapewnienie wszystkim ludziom możliwości korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego życia oraz to, aby postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny przebiegał w zgodzie z naturą; a także wspieranie pokojowego, sprawiedliwego i inkluzywnego społeczeństwa, wolnego od lęku i przemocy.

Na szczeblu Unii Europejskiej kluczowym dokumentem wyznaczającym oczekiwane kierunki zmian legislacyjnych w obszarze polityki społecznej jest *Europejski Filar Praw Socjalnych*, przyjęty w 2017 r. jako zbiór podstawowych zasad i założeń, stanowiących wskazówki dla państw członkowskich UE. Zasady i prawa przedstawione w omawianym dokumencie zostały podzielone na kategorie tematyczne:

- 1) równe szanse i dostęp do zatrudnienia (m.in. umiejętności, edukacja i kształcenie ustawiczne, równe szanse, równouprawnienie płci oraz aktywne wsparcie zatrudnienia);
- 2) sprawiedliwe warunki pracy (np. bezpieczeństwo i elastyczność zatrudnienia, ochrona w przypadku zwolnienia z pracy, dialog społeczny oraz równowaga między życiem zawodowym a prywatnym);
- 3) ochrona socjalna i włączenie społeczne (np. opieka nad dziećmi, włączenie osób z niepełnosprawnościami, wsparcie dla osób bezdomnych, dostęp do podstawowych usług, zdrowie oraz opieka długoterminowa).

W 2021 roku Komisja przyjęła plan działania na rzecz europejskiego filaru praw socjalnych. Główne cele, które mają zostać zrealizowane do 2030 roku, to: co najmniej 78% ludności w wieku od 20. do 64. roku życia powinno mieć zatrudnienie; co najmniej 60% wszystkich dorosłych powinno co roku uczestniczyć w szkoleniach; oraz liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym powinna ulec zmniejszeniu o co najmniej 15 milionów.

Na szczeblu krajowym istotne znaczenie mają *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności* oraz *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, które wyznaczają wizję zmian w perspektywie wieloletniej. W obszarze polityki społecznej wymienić należy przede wszystkim:

- a) *Strategię Rozwoju Usług Społecznych*, która została przyjęta przez Radę Ministrów w 2022 roku; jej głównym celem jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej.
- b) *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030* – priorytety określone w dokumencie koncentrują się na zagadnieniach takich jak usługi społeczne dla osób

z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu; wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej; a także wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

- c) *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej* - dokument ten za cel długofalowy przyjmuje, że ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego, natomiast za cel główny, że do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostawcami usług społecznych.
- d) *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność*, przyjęta w 2018 r. Cel polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostawania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa.
- e) *Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030* – celem strategii jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Zakłada ona m.in. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym; edukacja włączająca; aktywizacja zawodowa; zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności; dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego.

W dniu 28 września 2021 roku została przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego *Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030*. Dokument ten zakłada jako cel główny: „Wzmocnienie spójności społecznej regionu Warmii i Mazur oraz poprawa warunków życia mieszkańców przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej”. Cel ten będzie realizowany w siedmiu obszarach i celach strategicznych:

- Rodzina - cel: Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin.
- Seniorzy - cel: Wzrost jakości życia osób starszych.
- Osoby z niepełnosprawnościami - cel: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.
- Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy - cel: Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy.
- Wspieranie zatrudnienia - cel: Ograniczenie bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa.

- Ekonomia społeczna i solidarna - cel: Zwiększenie udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych.
- Kapitał społeczny - cel: Budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego.

W świetle wyżej wymienionych aktów prawnych i dokumentów strategicznych i programów, system pomocy i integracji społecznej, czy też szerzej – lokalna polityka społeczna – będzie dalej ewoluować w kierunku inwestycyjnego modelu państwa dobrobytu, łączącego systemy zabezpieczenia opierające się na świadczeniach pieniężnych z dynamicznym rozwojem usług społecznych adresowanych do ogółu mieszkańców, zakładającym odchodzenie od selektywności wsparcia na rzecz powszechności. W modelu tym kluczową rolę odgrywają: państwo, rynek i społeczność lokalna (gospodarstwa domowe, rodziny). Na styku działania i interakcji tych trzech sfer kształtuje się i rozwija sektor ekonomii społecznej jako główny realizator usług społecznych na rzecz mieszkańców, a także powstają nowe profesje – zawody społeczne umożliwiające świadczenie spersonalizowanych usług na rzecz środowisk mających odmienne potrzeby.¹

Nowoczesna, inwestycyjna polityka społeczna bazuje na założeniach modelu inkluzyjnej, aktywnej polityki społecznej promującego odchodzenie od tradycyjnego państwa opiekuńczego (*welfare state*), gwarantującego obywatelom bezpieczeństwo socjalne i dostęp do pracy, w kierunku państwa pomocniczego i zdecentralizowanego, które stymuluje rozwój przedsiębiorczości społecznej i aktywności obywatelskiej. O ile aktywna polityka społeczna była mocno podporządkowana celom rynku pracy, uwzględniając rozwijanie usług prozatrudnieniowych i reintegracji społecznej, o tyle w nowym podejściu mocniej podkreśla się znaczenie kategorii potrzeb społecznych i rozwoju usług społecznych w szerokim spektrum; inwestycje w edukację, w dzieci i rodzinę, w seniorów, a także deinstytucjonalizację².

¹ Wśród polskich naukowców model inwestycyjnej polityki społecznej opisuje i upowszechnia na przykład prof. Mirosław Grewiński, autor takich prac jak np. *Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej*, wyd. Elipsa, Warszawa 2021 oraz jako red. *Deinstytucjonalizacja usług społecznych – stan i perspektywy rozwoju*, wyd. Elipsa, Warszawa 2024.

² <https://m.fundacjalibertatem.pl/panel/dokpdf/grewinski.pdf>

2. Charakterystyka powiatu nidzickiego

Powiat nidzicki położony jest w południowej części województwa warmińsko-mazurskiego. Sąsiaduje z powiatami: mławskim i przasnyskim (woj. mazowieckie) oraz działdowskim, olsztyńskim, ostródzkim i szczycieńskim (woj. warmińsko-mazurskie). Zajmuje powierzchnię 961 km². Zamieszkuje go 30 207 osób (według stanu na dzień 31.12.2024), zatem gęstość zaludnienia wynosi 31 osób/km² i jest niższa od średniej wojewódzkiej (56 osób/km²) oraz krajowej (120 osób/km²).

Pod względem administracyjnym powiat nidzicki składa się z czterech gmin: 1 gminy miejsko-wiejskiej Nidzica oraz 3 gmin wiejskich: Janowiec Kościelny, Janowo i Kozłowo. W powiecie jest 169 miejscowości oraz 110 sołectw. Znajdujące się na terenie powiatu jedno miasto, tj. Nidzica, stanowi centrum gospodarcze, kulturalno-oświatowe i społeczne. Nidzica jest siedzibą władz powiatu, gminy miejsko-wiejskiej oraz sądu rejonowego. Zamieszkuje ją ponad 41% ludności powiatu.

Powiat posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę drogową i kolejową. Przez jego teren przebiegają linie kolejowe w dwóch kierunkach (Olsztyn, Działdowo) oraz droga krajowa nr 7 łącząca Warszawę z Gdańskiem, a ponadto drogi wojewódzkie nr 538, 545 i 604. Sieć dróg w powiecie zapewnia dogodne warunki komunikacyjne do transportu pasażerskiego i towarowego.

Powiat nidzicki odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz bogatymi zasobami przyrodniczymi. Lasy stanowią ponad 40% jego powierzchni. Jest tu kilka rzek m.in. Nida stanowiąca jeden z dopływów Wkry oraz źródła Łyny oraz jezior, a także pomniki przyrody oraz rezerваты. Atrakcją stanowi także leżący na polach wsi Tatary pod Nidzicą największy na Mazurach głaz narzutowy zwany „Tatarskim Kamieniem”. Mocną stroną powiatu są walory krajobrazowe, bogata flora i fauna oraz nieskażone środowisko, które stwarzają dobre warunki dla rozwoju agroturystyki.

Na terenie powiatu nidzickiego znajdują się liczne obiekty dziedzictwa historycznego wpisane do rejestru zabytków, m.in. kościoły, dworki i parki dworskie, cmentarze, kurhany, a także inne obiekty takie jak kapliczki czy krzyże przydrożne. Najwięcej zabytków jest w Nidzicy. Wspomnieć należy w szczególności pozostałości średniowiecznej zabudowy miejskiej, w tym fragmenty murów obronnych z basztami i tzw. klaszterek oraz kościół św. Wojciecha, ponadto ratusz neoklasycystyczny i domy z XIX wieku. Największą atrakcją turystyczną stanowi posadowiony na wzgórzu i otoczony parkiem zamek gotycki z XIV wieku, który przypomina o związku tych ziem z dziejami Zakonu Krzyżackiego. Obecnie mieszczą się w nim: zbiory muzealne, galeria sztuki, ośrodek kultury, biblioteka, hotel i restauracja. Dzięki dużej liczbie atrakcyjnych miejsc i wydarzeń (m.in. zabytki, muzeum, szlaki turystyczne i rowerowe, liczne imprezy o charakterze kulturalnym, oświatowym i sportowym), powiat nidzicki stanowi miejsce sprzyjające aktywności i rekreacji, zarówno dla jego mieszkańców jak i przebywających tu turystów.

Pod względem demograficznym, powiat odznacza się spadkiem ludności. Na przestrzeni lat 2020-2024 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1 025 osób (prawie 3,3%). Tendencja spadkowa była obserwowana we wszystkich 4 gminach, przy czym największą dynamikę miała w gminie Kozłowo, w której liczba mieszkańców w 2024 r. była mniejsza od tej w 2020 r. o 279 osób (5,0%). Największy ubytek ludności w liczbach bezwzględnych był w gminie Nidzica, w której stan

ludności zmniejszył się z 20 130 osób w 2020 r. do 19 584 mieszkańców w 2024 r. (ubytek wynosił 546 osób). Przyczyną zmniejszania się liczby ludności powiatu są ujemny przyrost naturalny, oznaczający, że co roku umiera więcej mieszkańców niż się rodzi, a także ujemne saldo migracji, tzn. z terenu powiatu wymeldowuje się więcej osób niż w nim się melduje.

Tabela 1. Wybrane dane i wskaźniki demograficzne dla powiatu nidzickiego w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba ludności	31 232	30 907	30 666	30 460	30 207
Urodzenia żywe	262	223	241	221	166
Zgony	392	470	402	315	317
Przyrost naturalny	-130	-247	-161	-94	-151
Saldo migracji	-141	-108	-105	-116	-111
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	112,7	115,2	119,7	127,0	135,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	34,9	35,8	36,7	38,3	39,9
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	17,2	17,7	18,3	19,1	20,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Istotnym aspektem w kontekście zmian ludnościowych jest również postępujące zjawisko „starzenia się” społeczeństwa. Stanowi ono efekt wydłużania się czasu życia ludzkiego, któremu sprzyja poprawa dostępności do ochrony zdrowia, szeroko zakrojona profilaktyka zdrowotna oraz lepsza jakość życia i warunki bytowe, przy jednoczesnym spadku bądź niewielkich wartościach przyrostu naturalnego. Społeczeństwo powiatu podlega temu procesowi, podobnie jak ludność województwa, Polski oraz państw Europy Zachodniej. Świadczą o tym przede wszystkim wskaźniki demograficzne oraz dane dotyczące odsetka mieszkańców według ekonomicznych grup wieku³. Dla przykładu w 2024 roku na każde 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie przypadało 39,9 osób w wieku poprodukcyjnym i liczba ta zwiększyła się w porównaniu do 2020 roku o 5 punktu. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wynosił zaś 20,0%, przy czym był większy w przypadku kobiet (dla tej grupy wynosił 23,3%) niż mężczyzn (16,6%).

Należy nadmienić, że współczynnik feminizacji dla powiatu nidzickiego w analizowanym okresie kształtował się na poziomie 101 w latach 2020-2023 oraz na poziomie 102 w 2024 r. Na każdych 100 mężczyzn przypadają zatem 102 kobiety. Przewaga kobiet jest spowodowana ich nadwyżką w grupie osób starszych – w 2024 r. w wieku 60 lat i więcej było 4 637 kobiet oraz 3 517 mężczyzn. A zatem wśród seniorów kobiety stanowiły 56,9% osób. W grupie mieszkańców mających 70 lat i więcej, których było łącznie 3 892, udział kobiet wynosił 61,8%, natomiast w grupie 85-latków (540 osób), kobiet było 76,3%.

Niepokojące może być natomiast to, że w niemal wszystkich młodszych grupach wieku, które wyodrębnia GUS (jedynie oprócz osób w wieku 55-59 lat), w powiecie nidzickim było więcej

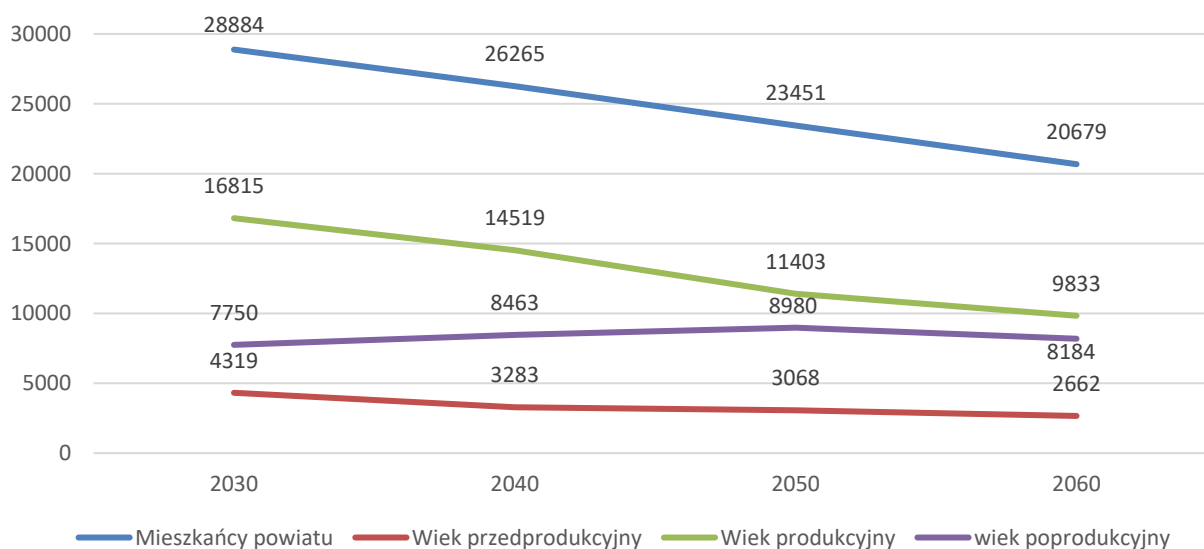
³ GUS do ekonomicznych grup wieku zalicza: wiek przedprodukcyjny (dzieci i młodzież w wieku 0-17 lat), wiek produkcyjny (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat) oraz wiek poprodukcyjny (kobiety 60+, mężczyźni 65+).

mężczyzn niż kobiet. Co szczególnie istotne, w grupie mieszkańców w wieku rozrodczym, za który GUS uznaje wiek 15-49 lat, w 2024 r. udział kobiet wyniósł 47,3% i nie zmienił się względem 2020 r. W tym kontekście nie dziwi bardzo niski i na dodatek malejący wskaźnik „urodzeń żywych na 1000 mieszkańców”, który w pierwszym roku analizy wynosił 8,36, a w ostatnim – 5,47.

Omawiając zjawisko „starzejącego się społeczeństwa” warto odnieść się też do innych danych i wskaźników. W latach 2020-2024 w powiecie nidzickim miał miejsce spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności – z poziomu 18,7% do 17,4%, a także spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym – z 60,3% do 59,0%. Z kolei odsetek osób w poprodukcyjnym okresie życia wzrósł z 21,0% do 23,6%.

W konsekwencji opisanych wyżej zjawisk, liczba ludności powiatu nidzickiego będzie z roku na rok maleć. Prognozy przygotowane przez GUS na podstawie danych NSP 2021 mówią o zmniejszeniu się liczby mieszkańców powiatu w 2060 r. do 20 679 osób. Oznacza to ubytek 31,5% ludności (a dokładnie 9 528 osób) względem 2024 r.

Wykres 1. Prognoza zmian liczby ludności powiatu nidzickiego do 2060 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Należy nadmienić, że według prognozy GUS, liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym będzie stale maleć do roku 2060, natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie rosnąć do 2050 r., natomiast w kolejnej dekadzie zmaleje. Prognozy GUS mówią, że w roku 2060 odsetek osób w wieku 0-17 lat będzie wynosił 12,9%, kobiety w wieku 18-59 i mężczyźni 18-64 lata ukształtuje się na poziomie 47,6%, natomiast udział osób w wieku emerytalnym będzie 39,6%. Ponadto częściej niż co trzeci mieszkaniec powiatu w wieku poprodukcyjnym (a dokładnie 2 930 osób) będzie miał 80 lub więcej lat.

Na sytuację społeczno-ekonomiczną powiatu istotny wpływ wywiera kondycja lokalnego rynku. Wyraża się ona m.in. w potencjale zatrudnieniowym dominujących form działalności gospodarczej, strukturze podmiotów gospodarki narodowej, stopie bezrobocia oraz aktywności zawodowej mieszkańców. Należy w tym miejscu wyjaśnić, że do podmiotów gospodarki narodowej GUS zalicza osobę prawną, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej

oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W kategorii „osób prawnych” mieszczą się m.in. spółki handlowe, spółdzielnie, fundacje i stowarzyszenia.

Na obszarze powiatu nidzickiego w 2024 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 2 699 podmiotów gospodarki narodowej. W porównaniu do 2020 roku liczba ta wzrosła o 206 jednostek, czyli o 8,3%. Największą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, których w 2024 r. było 1 929 (zwiększenie o 7%). Bardziej dynamiczny przyrost dotyczył spółek prawa handlowego, zaś ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się aż o 23 (wzrost o 16,9%). Największą dynamikę odnotowano jednak w przypadku stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Ich liczba zwiększyła się o 20 podmiotów (20,6%).

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w powiecie nidzickim w latach 2020-2024

Wyszczególnienie		2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty gospodarki narodowej ogółem		2 493	2 538	2 578	2 619	2 699
Wg formy prawnej	- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 802	1 832	1 865	1 886	1 929
	- spółki handlowe	136	137	143	147	159
	- spółki cywilne	128	128	128	127	127
	- spółdzielnie	18	18	18	17	17
	- stowarzyszenia i organizacje społeczne	97	102	102	111	117
	- fundacje	13	13	13	14	15
Wg klas wielkości	- 0-9 pracowników	2 374	2 416	2 455	2 496	2 579
	- 10-49 pracowników	85	88	89	89	86
	- 50-249 pracowników	33	33	33	33	33
	- 250 i więcej pracowników	1	1	1	1	1
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności		80	82	84	86	89
Podmioty nowo zarejestrowane w REGON na 1000 ludności		6,28	6,22	5,10	5,93	6,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

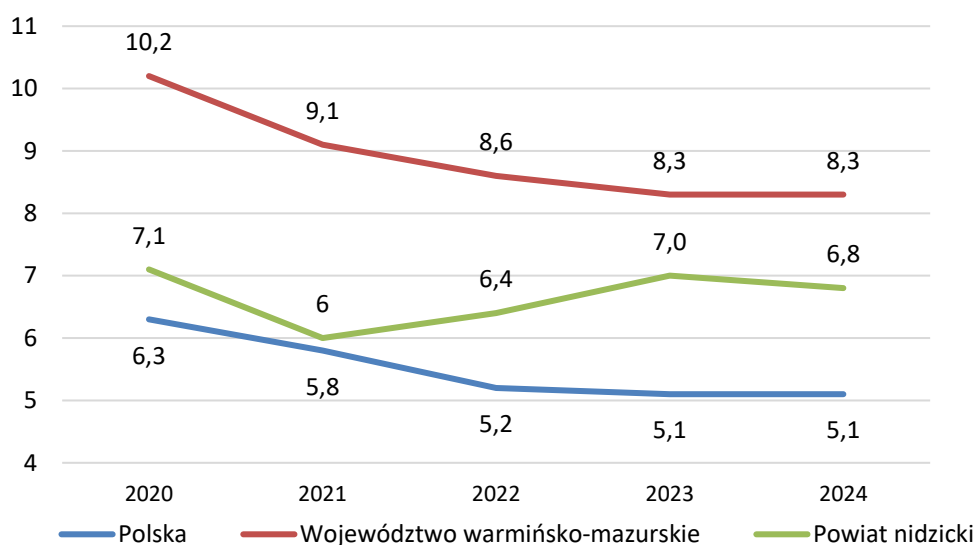
Warto zauważyć, że w świetle danych GUS za 2024 rok, aż 95,5% podmiotów zarejestrowanych w powiecie nidzickim stanowiły jednostki zatrudniające do 9 osób, w tym osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. W powiecie funkcjonowało ponadto 86 podmiotów o liczbie pracowników w przedziale 10-49 (3,2% ogółu), 33 podmioty zatrudniające od 50 do 249 osób (1,2%) oraz 1 firma mająca od 250 pracowników wwyż.

Największa liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowana jest w gminie Nidzica – w 2024 roku było to 1 998 jednostek stanowiących aż 74% wszystkich podmiotów z terenu powiatu. W pozostałych gminach powiatu liczba zarejestrowanych podmiotów wynosiła następująco: w gminie Kozłowo siedzibę miało 340 jednostek, w Janowcu Kościelnym – 187, a w Janowie – 174.

Warto nadmienić, że wskaźnik podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64) w powiecie nidzickim w 2024 r. ukształtował się na poziomie 151,5 i był niższy od wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego (wynoszącego 190,3) oraz od wskaźnika dla całego kraju (242,9). Można na tej podstawie postawić tezę, że mieszkańcy powiatu wykazują się mniejszą aktywnością w zakresie tworzenia i prowadzenia firm i innych organizacji. Co jednak pozytywne, analizowany wskaźnik dla powiatu nidzickiego zwiększył się względem roku 2020, kiedy to wyniósł 132,4 podmioty na 1000 osób w wieku produkcyjnym.

O sytuacji społeczno-ekonomicznej danego obszaru może świadczyć wysokość stopy bezrobocia oraz jej relacja w stosunku do wartości krajowych i wojewódzkich. Obrazuje ona procentowy stosunek liczby ludności bezrobotnej do liczby ludności aktywnej zawodowo. Na koniec grudnia 2024 roku w powiecie nidzickim stopa bezrobocia wyniosła 6,8%, co oznacza, że była wyższa od jej wartości w Polsce (o 1,7 punktu), ale niższa niż w województwie (o 1,5 punkty proc.). Na przestrzeni pięciu lat w kraju odnotowano spadek stopy bezrobocia o 1,2 punktu. W województwie stopa bezrobocia wykazała wyższą dynamikę spadku, bowiem zmniejszyła się 1,9 pp. Natomiast w powiecie nidzickim zmalała o 0,3 pp. (porównując 2020 i 2024 r.).

Wykres 2. Stopa bezrobocia w powiecie nidzickim na tle Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kolejnym obszarem diagnozy społecznej powiatu jest analiza statystyk dotyczących korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej. Według danych ośrodków pomocy społecznej w 2024 roku w powiecie nidzickim świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne otrzymało 1 026 osób z 727 rodzin, w których żyło łącznie 1 748 osób. W porównaniu do 2020 roku liczba osób, którym przyznano świadczenia zmniejszyła się aż o 455, tj. o 30,7%, natomiast liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia spadła o 782, czyli o 44,7%. Z kolei liczba rodzin korzystających ze świadczeń zmniejszyła się o 387, tj. o 34,7%.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna udzielana jest osobom i rodzinom z wielu powodów. Są to m.in.: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; potrzeba ochrony

macierzyństwa; bezrobocie; niepełnosprawność; długotrwała lub ciężka choroba; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; przemoc domowa; alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; trudności w integracji cudzoziemców; zdarzenie losowe.

Tabela 3. Powody korzystania z pomocy społecznej w gminach powiatu nidzickiego w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	276	570	307	635	285	586
Sieroctwo	0	0	0	0	1	2
Bezdomność	24	25	36	37	27	28
Potrzeba ochrony macierzyństwa	90	490	100	544	80	404
- w tym wielodzietność	76	442	82	475	64	354
Bezrobocie	225	591	244	634	250	635
Niepełnosprawność	305	545	323	570	301	573
Długotrwała lub ciężka choroba	581	1 071	552	1 005	406	847
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychow. i prowadzenia gosp. domowego	115	522	135	596	133	585
- w tym rodziny niepełne	68	242	82	291	74	262
- w tym rodziny wielodzietne	61	362	68	392	66	380
Przemoc w rodzinie / przemoc domowa	4	8	2	10	1	4
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	39	60	38	62	34	56
Narkomania	5	9	7	13	5	7
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	13	16	9	10	8	8
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełn. lub pozwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	4	9	2	6	3	6
Sytuacja kryzysowa	0	0	1	4	0	0
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRiPS-03.

Analiza danych pochodzących z ośrodków pomocy społecznej za 2024 rok pozwala stwierdzić, że głównymi powodami udzielania świadczeń mieszkańcom powiatu nidzickiego są:

- 1) długotrwała lub ciężka choroba – 406 rodzin (847 osób w tych rodzinach);
- 2) niepełnosprawność – 301 rodzin (573 osoby);

- 3) ubóstwo⁴ – 285 rodzin (586 osób);
- 4) bezrobocie – 250 rodzin (635 osób);
- 5) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 133 rodziny (585 osób);
- 6) potrzeba ochrony macierzyństwa – 80 rodzin (404 osoby);
- 7) alkoholizm – 34 rodziny (56 osób);
- 8) bezdomność – 27 rodzin (28 osób).

Pozostałe powody korzystania ze wsparcia przez mieszkańców powiatu występują rzadziej lub wcale. W 2024 roku 8 rodzin objęto wsparciem z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, 5 rodzin – z powodu narkomanii, 3 rodziny z powodu zdarzenia losowego oraz po 1 ze względu na przemoc domową i sieroctwo.

⁴ Ubóstwo nie jest samoistną przyczyną udzielenia pomocy społecznej – zawsze występuje przynajmniej z jednym innym powodem.

3. Lokalny system pomocy i wsparcia

System pomocy i wsparcia organizowany jest na rzecz osób i rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Tworzą go więc przede wszystkim podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej. Podstawową jednostką organizacyjną na szczeblu powiatu jest **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy**, które wykonuje zadania Samorządu Powiatu Nidzickiego wynikające nie tylko z ustawy o pomocy społecznej, ale również ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W skład struktury organizacyjnej PCPR wchodzi:

- zespół ds. pieczy zastępczej (stanowiska pracy ds. pomocy instytucjonalnej, pomocy rodzinie, pomocy środowiskowej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog, pedagog),
- zespół ds. pomocy osobom niepełnosprawnym (stanowisko pracy ds. pomocy osobom niepełnosprawnym),
- zespół ds. pomocy społecznej (stanowisko pracy ds. realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej),
- zespół ds. poradnictwa specjalistycznego (radca prawny, psycholog i pedagog).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy pełni funkcję Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej od 1 grudnia 2011 roku. Do zadań PCPR w tym obszarze należy m.in. prowadzenia naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, organizowanie szkoleń, kwalifikowanie osób kandydujących oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zatwierdzających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków oraz ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej, szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, organizowanie pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym funkcję rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

W 2024 roku w powiecie nidzickim funkcjonowały 34 rodziny zastępcze i 3 rodzinne domy dziecka, w których wychowywało się 94 dzieci, w tym:

- 17 spokrewnionych rodzin zastępczych, w których było umieszczonych 23 dzieci,
- 16 niezawodowych rodzin zastępczych, w których wychowywało się 28 dzieci,
- 1 zawodowa rodzina zastępcza, 5 dzieci,
- 3 rodzinne domy dziecka, w których było 37 dzieci.

Jednocześnie 20 dzieci z powiatu nidzickiego było umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. Na terenie powiatu nidzickiego nie funkcjonuje instytucjonalna piecza zastępcza, tzn. nie ma placówek opiekuńczo-wychowawczych. W tej sytuacji dzieci kierowane postanowieniem sądu do takich placówek, umieszczane są w instytucjach poza powiatem. W 2024 r. przebywało w nich 14 dzieci z powiatu nidzickiego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy od września 2024 r. do grudnia 2027 r. realizuje projekt pn. „Wsparcie pieczy zastępczej w Powiecie Nidzickim” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027. Celem projektu jest wzmocnienie i usprawnienie systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Nidzickiego poprzez specjalistyczne działania służące profesjonalizacji oraz deinstytucjonalizacji systemu pieczy zastępczej. Projekt skierowany jest do 91 osób, wsparciem objęte zostaną następujące grupy odbiorców: osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą, w tym osoby usamodzielniane, rodziny zastępczej kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, otoczenie oraz kadra PCPR w Nidzicy. Działania merytoryczne zaplanowane w projekcie to promocja rodzicielstwa zastępczego, szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych, wsparcie specjalistyczne opiekunów zastępczych, szkolenia opiekunów zastępczych, wyjazd edukacyjny z elementami integracji służący wzmocnieniu więzi i relacji pomiędzy rodzicami i dziećmi, szkolenia wzmacniające potencjał kadry pieczy zastępczej, wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania, a także wyposażenie sali szkoleniowo-doradczej w PCPR Nidzica.

Jednym z istotnych zadań powiatu jest udzielanie poradnictwa specjalistycznego. Od 2004 roku funkcjonuje Powiatowy Punkt Konsultacyjny dla osób i rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą domową i uzależnieniami. Mieści się on w siedzibie PCPR w Nidzicy. W punkcie zatrudnionych jest 3 specjalistów: psycholog, pedagog i prawnik.

W ramach infrastruktury pomocy i wsparcia na terenie powiatu nidzickiego funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej „Dom Rodzinny” w Napiwodzie**. Placówka na zlecenie Powiatu Nidzickiego jest prowadzona przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Nidzicy (PSONI). DPS posiada 30 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie ze sprzężonymi wielorakimi schorzeniami.

PSONI prowadzi również **Środowiskowy Dom Samopomocy im. Św. Jana Pawła II w Nidzicy**. Jest ośrodkiem wsparcia dziennego o zasięgu powiatowym dla 60 osób przewlekle chorych psychicznie, niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Podstawowym zadaniem ŚDS jest podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności osób uczestniczących w organizowanych zajęciach, zmierzających do osiągnięcia przez te osoby możliwie jak najpełniejszej samodzielności życiowej oraz integracji społecznej ze środowiskiem lokalnym. Placówka zapewnia różnego rodzaju treningi umiejętności życiowych, terapię ruchową, usługi pielęgniarskie, pomoc psychologiczną, poradnictwo i szereg innych usług na rzecz podopiecznych.

Wyżej wymieniona organizacja prowadzi też inne placówki, działające na rzecz osób z niepełnosprawnością na terenie powiatu nidzickiego. Są to:

1. **Zakład Aktywności Zawodowej w Nidzicy** – funkcjonuje od 2017 r., jego celem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności; 23 uczestników ZAZ pracuje w dziale stolarskim, usług gospodarczo-porządkowych lub dziale gastronomicznym (w zależności od zainteresowań i możliwości uczestników).

2. **Warsztat Terapii Zajęciowej w Nidzicy** – jest placówką pobytu dziennego dla 55 osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, które posiadają orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności oraz wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej zawarte w tym orzeczeniu; WTZ prowadzi 10 pracowni (m.in. gospodarcza, stolarska, ogrodnicza, krawiecka, komputerowo-poligraficzna, umiejętności społecznych), w ramach których uczestnicy mogą nabywać kompetencji do radzenia sobie w codziennym życiu.
3. Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym – **Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza w Nidzicy** dla 30 osób - dzieci i młodzieży w wieku 5-18 lat, w szczególności doświadczających niepełnosprawności, pochodzących z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W ramach zajęć pozalekcyjnych (np. plastyczne, muzyczne, kulturalno-sportowe) prowadzonych w świetlicy, dzieci mogą rozwijać zdolności i zainteresowania, spędzając czas w sposób twórczy i konstruktywny.
4. Ośrodek wsparcia osób niepełnosprawnych w kryzysowej sytuacji, zapewniający całodobową opiekę w sytuacji, gdy rodzin/opiekun osoby niepełnosprawnej nie może się nią okresowo zajmować, np. z powodu leczenia szpitalnego.
5. Mieszkania treningowe usamodzielniające.

Na poziomie gmin podstawowe zadania z zakresu pomocy i wsparcia na rzecz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym wykonują 4 ośrodki pomocy społecznej:

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nidzicy,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowcu Kościelnym,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie,**
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie.**

Zadania OPS-ów, w świetle art. 15 ustawy o pomocy społecznej, polegają na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W zakresie profilaktyki problemu uzależnień na terenie każdej gminy działają **Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, które m.in. prowadzą punkty konsultacyjne dla osób dotkniętych lub zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin, natomiast w zakresie przemocy domowej – gminne **Zespoły Interdyscyplinarne**.

Na szczeblu gminnym infrastrukturę społeczną w powiecie nidzickim współtworzą ponadto:

- Placówki wsparcia dziennego w gminie Nidzica – 10 świetlic środowiskowych (ulożone w Zagrzewie, Bolejnach, Wietrzychowie, Piotrowicach, Łynie, Łysakowie, Jabłonce, Kanigowie, Grzegórkach, Magdaleńcu) oraz 3 świetlice socjoterapeutyczne (w Nidzicy, Rozdrożu i Załuskach);
- Kluby Integracji Społecznej działające przy ośrodkach pomocy społecznej – w Janowie, Kozłowie i Nidzicy;

- Dzienny Dom Pomocy w strukturze MOPS Nidzica;
- Kluby Senior+ prowadzone przez OPS-y w Janowcu Kościelnym, Kozłowie (3 kluby: Kozłowo, Szkotowo, Szkudaj), Nidzicy (klub w Wietrzychowie) oraz Klub Seniora „Pod Grzybkiem” prowadzony przez Gminny Ośrodek Kultury w Janowie;
- mieszkania wspomagane i treningowe dla osób z niepełnosprawnością lub z zaburzeniami psychicznymi działające w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nidzicy;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Kozłowie prowadzony przez gminę;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Janowcu Kościelnym prowadzony przez gminę;
- ośrodek wsparcia doraźnego dla osób w kryzysie bezdomności przy MOPS w Nidzicy;
- prywatny Dom seniora „Leleka” prowadzony przez Fundację Apokatastaza.

Powyższa lista nie wyczerpuje katalogu podmiotów oferujących pomoc i wsparcie, bowiem w szerokim ujęciu lokalny system polityki społecznej współtworzą również podmioty działające w obszarze rynku pracy, placówki oświatowe, podmioty lecznicze i inne, których zadaniem jest świadczenie usług społecznych na rzecz mieszkańców powiatu nidzickiego.

Publiczne służby zatrudnienia na szczeblu powiatu tworzy **Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy**. Urząd jest jednostką organizacją Powiatu Nidzickiego, która realizuje zadania w zakresie polityki rynku pracy, polegające m.in. na:

- organizowaniu i finansowaniu form pomocy określonych w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia, w szczególności pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń, staży oraz prac interwencyjnych i robót publicznych;
- inicjowaniu, organizowaniu i finansowaniu usług i instrumentów rynku pracy z Funduszu Pracy (np. dofinansowanie kosztów dojazdu, zakwaterowania, wyposażenia stanowiska pracy czy refundacja składek na ubezpieczenia społeczne);
- rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia i rynku pracy oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;
- współpraca z gminami m.in. w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy;
- współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi, uczelniami i podmiotami ekonomii społecznej.

W 2024 r. Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy zrealizował szereg zadań w zakresie polityki rynku pracy, m.in. dokonał ogółem 1154 rejestracji osób bezrobotnych oraz 1180 wyrejestrowań z ewidencji; wydał 553 skierowania do pracy; zorganizował 5 giełd pracy, w których uczestniczyło w sumie 52 osoby bezrobotne; upowszechnił 312 ofert w ramach sieci EURES na 1256 wolnych miejsc pracy; udzielił 862 indywidualnych porad zawodowych, 902 - indywidualnych informacji zawodowych; zorganizował porady grupowe dla 72 osób oraz spotkania w formie grupowej informacji zawodowej dla 414 osób; objął 173 bezrobotnych instrumentami rynku pracy (w tym: 46 osób podjęło pracę w ramach prac interwencyjnych, 81 osób rozpoczęło staż, 18 osób rozpoczęło wykonywanie prac społecznie użytecznych, 1 osoba podjęła prace w ramach dofinansowania zatrudnienia w domu pomocy społecznej, 9 osób podjęło zatrudnienie w ramach

refundacji kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy, 18 osób rozpoczęło działalność gospodarczą w ramach uzyskanej dotacji).

Ważnym elementem systemu instytucjonalnego polityki społecznej stanowią placówki oświatowe. Samorząd Powiatu Nidzickiego jest organem prowadzącym:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. ks. Jana Twardowskiego w Nidzicy;
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica w Nidzicy;
- Zespół Szkół Rolniczych i Ogólnokształcących w Jagarzewie;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Nidzicy;
- Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji w Nidzicy, w strukturze którego funkcjonują:
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;
 - Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli;
- Centrum Kształcenia Zawodowego w Nidzicy.

Wymieniona wyżej **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nidzicy** odpowiada m.in. za przeprowadzanie badań psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych i zawodoznawczych; orzekanie i kwalifikowanie dzieci i młodzieży do odpowiednich form pomocy (wydawanie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeń o potrzebie indywidualnego rocznego obowiązkowego wychowania przedszkolnego/ indywidualnego nauczania, orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych), a także konsultacje z rodzicami i poradnictwo specjalistyczne. Opieką Poradni objęte są przedszkola i szkoły ze wszystkich 4 gmin z terenu powiatu nidzickiego.

Ważnym elementem systemu edukacji w powiecie stanowią placówki dedykowane osobom z niepełnosprawnościami, prowadzone przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy. Są to: Przedszkole „Zaczarowany Ogród” i **Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW)**, których działalność jest wzmocniona poprzez Ośrodek Wczesniej Interwencji i Wczesne Wspomaganie Rozwoju. W jednostkach tych pomoc otrzymują dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, m.in.: z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, niepełnosprawnościami sprzężonymi, autyzmem, niesłyszące i słabo słyszące, niewidome i słabo widzące.

Należy również wskazać podmioty lecznicze, czyli różne organizacje (np. szpitale, przychodnie, kliniki, zakłady opieki zdrowotnej) lub osoby (np. lekarze prowadzący praktykę), które zajmują się udzielaniem świadczeń zdrowotnych na terenie powiatu nidzickiego. Wedle danych BDL GUS, w 2024 r. w powiecie nidzickim były 22 przychodnie, 2 praktyki lekarskie w miastach i 1 praktyka na terenach wiejskich, a także 7 aptek i 2 punkty apteczne.

Jednostką organizacyjną Samorządu Powiatu Nidzickiego jest **Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy**, nazywany „szpitalem”. W strukturze placówki jest 5 oddziałów (rehabilitacji ogólnoustrojowej, geriatryczny, chirurgiczny ogólny, chorób wewnętrznych i ginekologiczny), 13 poradni specjalistycznych, ośrodek rehabilitacji dziennej, a także Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

Należy również wspomnieć o NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Działdowie, który posiada oddział w Nidzicy (istniejący od 2000 r.). Tworzą go specjaliści psychoterapii uzależnień. Pacjentom zapewniana jest również opieka lekarza psychiatry.

Innym podmiotem prowadzącym działalność leczniczą, o którym należy wspomnieć, jest Caritas Archidiecezji Warmińskiej, który w Nidzicy prowadzi zakłady lecznicze: Centrum Pielęgniarstwa Stacja Opieki Caritas, Hospicjum Domowe oraz poradnię medycyny paliatywnej.

Ważnym obszarem powiązany z polityką społeczną jest działalność służb, inspekcji i straży dbających o bezpieczeństwo mieszkańców. Instytucje pomocy i wsparcia wymienione wcześniej, realizując swoje zadania statutowe, współpracują w szczególności z:

- Komendą Powiatową Policji w Nidzicy,
- Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Nidzicy i jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej - na terenie powiatu nidzickiego funkcjonuje 5 jednostek włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Janowo, Janowiec Kościelny, Kozłowo, Napiwoda, Sarnowo) oraz 10 OSP nie włączonych do tego systemu;
- Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Nidzicy.

Ważną rolę w budowaniu lokalnej infrastruktury społecznej i dostępu do usług społecznych dla mieszkańców powiatu odgrywają organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej. Część z nich została już wskazana wyżej, przy okazji omawiania placówek i podmiotów świadczących pomoc i wsparcie. Zagadnienia te zostaną rozwinięte w kolejnym rozdziale Strategii.

4. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych

Zgodnie z aktualnymi wymogami ustawowymi diagnoza sytuacji społecznej, będąca elementem strategii rozwiązywania problemów społecznych na szczeblu powiatu, powinna określać zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Są to usługi:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Jak już wskazano w części dotyczącej infrastruktury społecznej powiatu nidzickiego, część usług dla jego mieszkańców realizują podmioty ekonomii społecznej. Do tej grupy, zgodnie z art. 2 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, zaliczamy: spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe. Ostatnia z wymienionych grup stanowi najbardziej liczną wśród PES.

Według opracowania Urzędu Statystycznego w Olsztynie⁵, w rejestrze REGON na koniec 2024 r. z terenu powiatu nidzickiego zarejestrowanych było 15 fundacji oraz 117 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, w tym Ochotnicze Straże Pożarne, kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe, stowarzyszenia zwykłe, koła łowieckie. Ponadto w powiecie ma siedzibę 21 kół gospodyń wiejskich (3 w gminie Janowiec Kościelny, 1 w gm. Janowo, 6 w gm. Kozłowo oraz 11 w gm. Nidzica), zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁶.

⁵ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r.; dostęp online w dn. 30.11.2025: <https://olsztyn.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/podmioty-gospodarcze/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-w-województwie-warmińsko-mazurskim-w-2024-r-,3,21.html>

⁶ <https://krkgw.arimr.gov.pl> (wg stanu na 30.11.2025).

Organizacje pozarządowe prowadzą działalność pożytku publicznego w bardzo wielu obszarach, które pokrywają się z zadaniami publicznymi realizowanymi przez samorząd powiatu i samorządy gminne. Podmioty te są aktywne w dziedzinie diagnozowania oraz zaspokajania potrzeb społecznych, w tym m.in. z zakresu pomocy społecznej, rynku pracy, promocji i ochrony zdrowia, edukacji publicznej, upowszechniania świadomości narodowej, kultury i sztuki, sportu i turystyki, bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, a także wspierania określonych grup społecznych takich jak np. rodziny, dzieci i młodzież, seniorzy, osoby bezrobotne i bierne zawodowo, osoby z niepełnosprawnościami, przewlekle chorujące czy uzależnione.

Należy jednak podkreślić, że łączna liczba organizacji pozarządowych w powiecie nidzickim obejmuje zarówno podmioty aktywne, które realizują swoje cele statutowe, jak i organizacje faktycznie nie działające, które albo są w trakcie likwidacji albo z różnych względów (np. rozpad struktury członkowskiej, brak środków finansowych) nie podjęły jeszcze formalnych kroków w kierunku rozwiązania bądź likwidacji. Po drugie, w powiecie działalność prowadzą organizacje pozarządowe mające siedzibę poza powiatem nidzickim. Dlatego jednoznaczne określenie potencjału III sektora do realizacji usług społecznych nie jest możliwe.

Co ciekawe, organizacje pozarządowe są zgodnie z ustawą podmiotami ekonomii społecznej, a także mogą tworzyć inne podmioty ekonomii społecznej – tj. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra i kluby integracji społecznej. W poprzednim rozdziale szeroko omówiono działalność ZAZ i W TZ w Nidzicy prowadzonych przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Nidzicy.

Kolejną grupą organizacji zaliczanym do podmiotów ekonomii społecznej są spółdzielnie socjalne. Według wyszukiwarki Krajowego Rejestru Sądowego⁷, w powiecie nidzicki jest 7 takich organizacji, z tym, że 1 spółdzielnia jest w stanie likwidacji. Analiza stron internetowych oraz sprawozdań finansowych pozwala jednak stwierdzić, że działają tylko 2 spółdzielnie:

- 1) Spółdzielnia Socjalna „Nie jesteś sam” z siedzibą w Nidzicy – istnieje od 2012 r., zajmuje się prowadzeniem baru, świadczy usługi cateringowe;
- 2) Spółdzielnia Socjalna „Sposób na życie” z siedzibą w Waszulkach – działa od 2013 r., świadczy m.in. usługi florystyczne, dekoratorskie, gastronomiczne, montaż folii przyciemniających.

Specyficzną grupą podmiotów ekonomii społecznej są przedsiębiorstwa społeczne, a więc organizacje spośród wyżej wymienionych, które spełniają dodatkowe wymagania określone w ustawie o ekonomii społecznej oraz uzyskały status PS, składając odpowiedni wniosek do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego. Celem przedsiębiorstwa społecznego może być reintegracja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i/lub realizacja usług społecznych. Według stanu na dzień 30 listopada 2025 r., status PS ma przyznany 1 podmiot ekonomii społecznej z terenu powiatu nidzickiego i jest to Fundacja Ogólnopolskie Centrum Biznesu z siedzibą w Janowcu Kościelnym. Podmiot zarejestrowany 01.04.2025 w KRS, a od lipca 2025 ma status przedsiębiorstwa społecznego. Fundacja świadczy usługi z zakresu szeroko pojętej edukacji, organizacji szkoleń i konferencji. Dodatkowo oferuje wsparcie prawno-ekonomiczne dla firm oraz

⁷ <https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/> (stan: 30.11.2025).

organizacji pozarządowych, w tym również propagowanie przedsiębiorczości społecznej oraz wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

Warto wspomnieć również o innych podmiotach ekonomii społecznej w powiecie nidzickim, które nie posiadają statusu przedsiębiorstwa społecznego, jednak prowadzą działalność zarobkową. Przykładem są:

- Stowarzyszenie Łyńskie Centrum Rozwoju Ałna, które działa pod marką wioski tematycznej Źródłana Wioska, organizując wizyty studyjne dla rodzin, szkół i firm;
- Stowarzyszenie Dom Bartnika – prowadzi zajęcia edukacyjne dot. bartnictwa i pszczelarstwa, produkuje własne produkty na bazie miodu, warsztaty wyplatania z wikliny;
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Bene Fide – organizuje festyny rodzinne, warsztaty i wyjazdy integracyjne, animację urodzin dziecięcych.

Podmioty ekonomii społecznej w powiecie nidzickim, w tym działające jako przedsiębiorstwa społeczne lub przekształcające się w PS, mogą uzyskać pomoc w Ośrodku Wsparcia Ekonomii Społecznej w Nidzicy prowadzonym przez Nidzicką Fundację Rozwoju NIDA. Kluczowe instrumenty, które w swojej pracy wykorzystuje OWES, to animacja, doradztwo, szkolenia i wsparcie finansowe na tworzenie nowych miejsc pracy i wsparcie reintegracyjne pracowników przedsiębiorstw społecznych, którzy spełniają definicję „osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym” zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej.

W grupie organizacji „infrastrukturalnych”, które wspierają inne organizacje pozarządowe, mieszczą się też Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Mazurskiej Krainy” oraz Nidzicki Fundusz Lokalny. Warto też wspomnieć o Lokalnej Organizacji Turystycznej Powiatu Nidzickiego.

Ważnym aspektem funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej jest współpraca z samorządem Powiatu Nidzickiego w zakresie realizacji zadań publicznych na rzecz mieszkańców, która odbywa się zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. Główne cele i zasady określają w tym zakresie roczne programy współpracy przyjmowane uchwałą przez Radę Powiatu Nidzickiego.

Współpraca pozafinansowa Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego odbywa się w szczególności poprzez:

- przekazywanie informacji o planowanych kierunkach działalności przy opiniowaniu aktów prawa miejscowego;
- publikowanie ważnych informacji na stronie internetowej Powiatu Nidzickiego;
- udzielanie pomocy przy organizowaniu spotkań otwartych przez organizacje np. poprzez możliwość nieodpłatnego udostępnienia lokalu, sal;
- współdziałanie w organizacji szkoleń, konferencji, forum wymiany doświadczeń, w celu podniesienia sprawności funkcjonowania organizacji;
- nieodpłatne udostępnianie informacji, materiałów i formularzy związanych z otwartym konkursem ofert;
- promocję działalności organizacji na stronach internetowych Powiatu,

- wspieranie samoorganizowania się organizacji pozarządowych na terenie Powiatu Nidzickiego.

W 2025 r. Zarząd Powiatu w Nidzicy ogłosił dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań powiatu przez organizacje pozarządowe. Jeden konkurs dotyczył prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej na terenie powiatu nidzickiego. Konkurs wygrało Stowarzyszenie SURSUM CORDA z Nowego Sącza.

Drugi konkurs ofert dotyczył zadań powiatu z zakresu: wspierania i upowszechniania kultury fizycznej; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; ratownictwa i ochrony ludności; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; ochrony i promocji zdrowia oraz turystyki i krajoznawstwa. Wybrano następujące oferty organizacji pozarządowych:

- 1) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej
 - a) Ochotnicza Straż Pożarna w Janowcu Kościelnym: „Organizacja strażackiego turnieju w piłce nożnej dla Ochotniczych Straży Pożarnych z powiatu nidzickiego oraz Biegu Strażaka”;
 - b) Miejski Klub Sportowy Start w Nidzicy: „Przygotowanie i udział zawodników z powiatu nidzickiego w wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym współzawodnictwie sportowym”;
 - c) Stowarzyszenie Nidzica Biega: „Mały Gregorovius - bieg dla dzieci”;
 - d) Uczniowski Klub Sportowy "Dwójka": „Szkolenie dzieci oraz współzawodnictwo grup tanecznych cheerleaderek”;
- 2) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
 - a) Katolickie Stowarzyszenie "Synowie Świętego Józefa": „Powiatowy konkurs: Święty Wojciech duchowy patron 1000-letniej tożsamości Polski w Europie”;
 - b) Stowarzyszenie Bliżej Natury: „Od patyczka do koszyczka”;
- 3) działalność na rzecz osób niepełnosprawnych
 - a) Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Dzieci i Młodzieży "Światło": „Poznaję świat zmysłami”;
- 4) ratownictwo i ochrona ludności
 - a) Ochotnicza Straż Pożarna w Janowcu Kościelnym: „Ćwiczenia ratowniczo-gaśnicze jednostek OSP z terenu powiatu nidzickiego oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat bezpieczeństwa”;
- 5) nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie
 - a) Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Ziemia Kozłowska": „Stawiamy na rozwój. Program stypendialny dla młodzieży z powiatu nidzickiego”;
 - b) Miejski Klub Sportowy Start w Nidzicy: „Program stypendialny skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu nidzickiego na rozwijanie ich indywidualnych zainteresowań i talentów”;
- 6) ochrona i promocja zdrowia
 - a) Nidzicki Uniwersytet III Wieku "Młodzi Duchem": „W zdrowym ciele zdrowy duch”;

7) turystyka i krajoznawstwo

- a) Polski Związek Emerytów i Rencistów Oddział Rejonowy w Nidzicy: „Cudze chwalicie swego nie znacie”;
- b) Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Nidzickiego: „Festyn z LOT-em nad Omulewem”.

Ponadto ze środków PFRON będących w dyspozycji powiatu, dofinansowano imprezy sportowo-rekreacyjno-kulturalne dla osób z niepełnosprawnością i społeczności lokalnej, realizowane przez organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Dzieci i Młodzieży „Światło” w Nidzicy, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Nidzicy, Polski Związek Niewidomych Koło w Nidzicy, Polski Związek Emerytów i Rencistów Oddział Rejonowy w Nidzicy.

Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług na terenie powiatu należy ocenić w sposób umiarkowany. Cenny zasób w tym zakresie stanowi PSONI Koło w Nidzicy ze względu na prowadzenie wielu placówek w zakresie usług społecznych, w tym przede wszystkim wspierania osób niepełnosprawnych (ZAZ, WTZ, ŚDS, DPS i inne). Ogólnie rzecz ujmując, działalność organizacji pozarządowych zwiększa dostępność mieszkańców powiatu do usług społecznych, przy czym należy mieć na uwadze, że mogą to być organizacje zarówno mające siedzibę na terenie powiatu nidzickiego, jak i pochodzące spoza powiatu. Wiele jest wśród nich organizacji, które realizują usługi dla wybranej grupy osób bądź na niewielką skalę w swojej społeczności, np. koła gospodyń wiejskich. Należy je również mieć na uwadze jako podmioty, które mogą stać się w przyszłości partnerami w realizacji usług społecznych.

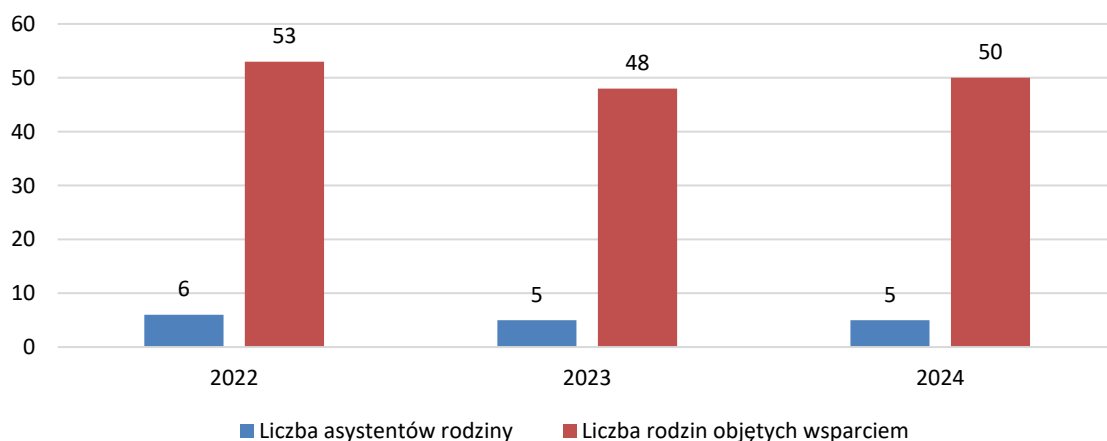
5. Wyzwania lokalnej polityki społecznej

5.1. Rodzina i dziecko

Rodzina jest podstawową i naturalną grupą społeczną, na której opiera się funkcjonowanie całego społeczeństwa. To w niej rodzą się i wychowują dzieci, a także są zaspokajane różnorodne potrzeby jej członków, zarówno te podstawowe (np. wyżywienie, ubranie, schronienie), jak i wyższego rzędu (akceptacja, miłość, szacunek, rozwój zainteresowań i zdolności). Rodzina wypełnia ważne funkcje, m.in.: opiekuńczą, wychowawczą, emocjonalno-ekspresyjną oraz materialno-ekonomiczną. Co istotne, rodzina nie jest tworem odizolowanym od świata, lecz działającym w określonym otoczeniu (prawnym, instytucjonalnym, ekonomicznym, społeczno-kulturowym), które narzuca propagowane style życia, określa oczekiwania wobec osób, a także determinuje możliwości egzystencjalne. To właśnie ze środowiska, w którym funkcjonuje rodzina, pochodzi wiele zasobów oraz możliwości, z których korzystają jej członkowie, ale również płynie szereg zagrożeń oraz czynników utrudniających prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Dysfunkcjonalność rodzin, która oznacza ich nieprzystosowanie do pełnienia przypisanych funkcji, stanowi poważne wyzwanie dla lokalnej polityki społecznej. Przenosi bowiem na państwo oraz na społeczeństwo potrzebę (konieczność) zapewnienia odpowiedniej ochrony i pomocy zwłaszcza dzieciom wychowującym się w niewydolnych rodzinach biologicznych albo pozbawionym opieki rodziców.

Na poziomie gmin, praca z rodzinami doświadczającymi trudności opiekuńczo-wychowawczych odbywa się przede wszystkim w ramach pracy socjalnej. Świadczone są też inne formy wsparcia, np. poradnictwo specjalistyczne, usługi terapeutyczne, mediacje, uczestnictwo dzieci w placówkach wsparcia dziennego. Bardzo istotną rolę w zakresie pracy z rodziną odgrywa ponadto asystent rodziny.

Wykres 3. Asystenci rodziny i rodziny objęte wsparciem w powiecie nidzickim w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS-ów.

Asystent rodziny jest odpowiedzialny m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,

polegające w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu jej marginalizacji i degradacji społecznej, dążeniu do reintegracji oraz poprawy relacji z dalszą rodziną, środowiskiem sąsiedzkim oraz instytucjami. W 2024 roku w gminach powiatu nidzickiego zatrudnionych było 5 asystentów rodziny, którzy obejmowali wsparciem 50 rodzin. Liczba asystentów zmniejszyła się o 1 względem roku 2022, natomiast liczba środowisk objętych pomocą – zmalała o 3 rodziny. Z kolei liczba środowisk obejmowanych wsparciem OPS-ów z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych utrzymuje się na wysokim poziomie (dla przypomnienia, w 2020 r. było to 115 rodzin, w 2023 r. – 135, a w 2024 r. -133 rodziny).

W sytuacji, gdy pomimo otrzymanego wsparcia, rodzice nie są w stanie realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzieci mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej. Często dzieje się tak z powodu bezradności ich rodziców, nieprawidłowości w wypełnianiu obowiązków wychowawczych, a także uzależnień (głównie alkoholizm). Dzieci nierzadko prezentują znacząco zaburzone więzi, zakłócone funkcjonowanie społeczne, brak im autorytetów moralnych, mają deficyty rozwojowe (wynikające z FAS lub innych zaburzeń). U starszych dzieci występują zaburzenia potraumatyczne, takie jak lęk, nadpobudliwość z deficytem uwagi, a także depresje, demoralizacja, ryzykowne zachowania, zaburzenia seksualne, trudności w nauce czy autoagresja. Ponadto, wiele dzieci zmagają się z deficytami zdrowotnymi, zarówno wynikającymi z zaniedbań opiekuńczych w okresie wczesnego dzieciństwa, jak i z powodu przemocy, której doświadczyły w środowisku rodzinnym. Czynniki te powodują, że piecza zastępcza nie polega już tylko na zabezpieczeniu podstawowych potrzeb dziecka, ale na całościowej i wielospecjalistycznej opiece nad nim.⁸

Tabela 4. Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie nidzickim w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodziny zastępcze spokrewnione	19	25	18	24	17	23
Rodziny zastępcze niezawodowe	16	29	16	29	16	28
Rodziny zastępcze zawodowe	1	5	1	5	1	5
Rodzinne domy dziecka	3	28	3	29	3	37

Źródło: dane PCPR w Nidzicy.

Jak wynika ze sprawozdań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy, większość rodzin zastępczych w powiecie stanowią rodziny spokrewnione, tj. takie, w których opiekunami dzieci są dziadkowie bądź rodzeństwo. W 2024 roku w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu

⁸ Należy jednak podkreślić, iż potrzeba sprawowania pieczy zastępczej nie zawsze powstaje wtedy, gdy rodzice dzieci nie chcą lub nie potrafią wypełniać swoich obowiązków rodzicielskich. Może bowiem wynikać również z różnych sytuacji życiowych oraz zdarzeń losowych, takich jak śmierć lub ciężka choroba rodzica/ów.

nidzickiego wychowywało się 94 dzieci, a poza powiatem – 20 dzieci, ponadto 14 dzieci w ciągu roku przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2023 było to odpowiednio 87, 19 i 11 dzieci, a w 2022 r. – 87, 23 i 13 dzieci. Statystyki pokazują też, że nieliczne dzieci wracają do swoich rodzin biologicznych. Na przestrzeni lat 2022-2024 było ich łącznie 9, natomiast 5 dzieci z pieczy zastępczej zostało przysposobionych.

Ważnym aspektem jest również usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej. Im dłuższy pobyt w pieczy, tym jest większa potrzeba zintensyfikowanych działań przygotowujących do opuszczenia systemu i samodzielnej egzystencji. Istotnym tematem jest powrót wychowanków do ich rodzin biologicznych, co następuje nierzadko w sytuacjach, gdy nie widzą oni dla siebie innych możliwości. Jest to szczególnie problematyczne, gdy środowisko rodzinne jest dotknięte nadal problemami takimi jak uzależnienia czy przemoc, przez co szanse na samodzielność, zaradność i aktywność wychowanka maleją.

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej mogą otrzymać z PCPR pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia, a także pomoc psychologiczną i prawną. W 2024 r. pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 4 wychowanków, pomoc na usamodzielnienie – 2 osoby, a pomoc na zagospodarowanie – 2 osoby.

5.2. Niepełnosprawność

W świetle art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w sensie prawnym terminem niepełnosprawność określa się „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. We współczesnej literaturze przedmiotu pojawia się również ujęcie socjopolityczne, które rozróżnia upośledzenie czy uszkodzenie funkcjonowania narządu lub organizmu człowieka od niepełnosprawności rozumianej jako niekorzyści lub ograniczenia aktywności będące wynikiem takiej organizacji społeczeństwa, która nie bierze pod uwagę potrzeb, oczekiwań i możliwości ludzi niepełnosprawnych. Innymi słowy, w tym ujęciu niepełnosprawność jest bardziej rezultatem istnienia różnych barier oraz niedostosowania stosunków władzy i społeczeństwa niż zdeterminowana biologicznie⁹. Niepełnosprawność miewa różnorodne przejawy, wiąże się bowiem z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną lub psychofizyczną, jak również z trudnościami w komunikowaniu się oraz w funkcjonowaniu w społeczeństwie. Wśród głównych jej przyczyn można wskazać wady wrodzone, przewlekłe choroby, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej w przebiegu procesu starzenia się organizmu. Niepełnosprawność może wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

Z uwagi na wysoką skalę występowania problemu w populacji, niepełnosprawność stanowi jedno z kluczowych wyzwań dla polityki społecznej państwa i samorządów lokalnych. W świetle Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku, powiat nidzicki zamieszkiwało 4 959 osób

⁹ Por. C. Barnes, G. Mercer, *Niepełnosprawność*, tłum. P. Morawski, Warszawa 2008, s. 18-20.

niepełnosprawnych (stanowili 16,0% mieszkańców), w tym 2 359 mężczyzn i 2 600 kobiet. Większość osób niepełnosprawnych, w liczbie 3 395 osób (68,5%), to niepełnosprawni prawnie posiadający odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Ale również znaczna grupa – 1 564 osób – to niepełnosprawni tylko biologicznie, a więc osoby doświadczające ograniczenia sprawności w wykonywaniu codziennych czynności, jednak nie posiadające orzeczenia.

Tabela 5. Mieszkańcy powiatu nidzickiego w podziale na gminy zaliczeni do osób niepełnosprawnych na podstawie orzeczeń wydanych w latach 2022-2024

Wyszczególnienie		2022	2023	2024
Dzieci i młodzież do 16 r.ż.	Janowiec Kościelny	12	11	7
	Janowo	12	9	8
	Kozłowo	26	18	22
	Nidzica	76	54	83
Osoby powyżej 16 r.ż.	Janowiec Kościelny	63	55	64
	Janowo	56	58	54
	Kozłowo	106	98	119
	Nidzica	400	425	482
Razem		751	728	839

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Szczytnie.

W latach 2022-2024 Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Szczytnie¹⁰ wydał orzeczenia zaliczające 208 dzieci i młodzieży do 16 r.ż. do grupy osób niepełnosprawnych. Nieco częściej orzeczenie otrzymywały dziewczynki, było ich bowiem 106. Warto nadmienić, że dzieci i młodzież mają zwykle przyznane orzeczenie z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności. W liczbie 159, osoby do 16 r.ż. stanowiły 76,4% wszystkich niepełnosprawnych w tej grupie. Dzieci i młodzieży z orzeczeniami z dwoma symbolami niepełnosprawności było 39, a z trzema - 10.

Z kolei liczba osób w wieku 16 lat i więcej, którym wydano orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wyniosła 1 435 na przestrzeni trzech analizowanych lat. Najwięcej było orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności - 728 (50,6%), następnie w stopniu lekkim - 396 (27,5%), najmniej zaś w stopniu znacznym - 311 (21,7%). Jeśli chodzi o wiek osób z niepełnosprawnością, to widać tutaj prostą zależność – w grupie osób starszych mających 60 lat i więcej orzeczeń o niepełnosprawności było najwięcej. Seniorzy i seniorki w liczbie 821 stanowiły 57,1% całej grupy osób, które otrzymały orzeczenia w latach 2022-2024. Warto dodać, że osoby starsze były najliczniejszą grupą osób z niepełnosprawnością, które w orzeczeniu miały wskazane 3 symbole przyczyny niepełnosprawności¹¹, albowiem było ich 181 (73,5% wszystkich osób w tej kategorii). Drugi przedział wieku, w którym było najwięcej wydanych orzeczeń, to

¹⁰ Decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Szczytnie obejmuje swoim zasięgiem powiat szczytyński i powiat nidzicki.

¹¹ Należy zaznaczyć, że w takim orzeczeniu każdy z symboli musi stanowić samodzielną przyczynę niepełnosprawności i w porównywalnym stopniu wpływać na zaburzenie funkcji organizmu.

osoby mające 41-59 lat – było ich 389 (stanowiły one 27,0% wszystkich osób z niepełnosprawnością).

Dużą dysproporcję widać, jeśli chodzi o podział według kryterium zatrudnienia. Zaledwie co szóste orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane w latach 2022-2024 dotyczyło osoby pracującej. Natomiast osoby niepełnosprawne bez zatrudnienia, w liczbie 1 198, stanowiły blisko 83,5% wszystkich osób, które otrzymały orzeczenie.

Dane PZOoN wskazują też na wykształcenie osób od 16 r.ż, które otrzymywały orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. W latach 2022-2024 r. 530 orzeczeń wydano osobom z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (36,9% wszystkich osób z niepełnosprawnością), 415 orzeczeń – osobom z wykształceniem średnim (28,9%), a 343 – osobom z wykształceniem zasadniczym zawodowym (23,9%). Natomiast dla osób legitymujących się wykształceniem wyższym Zespół wydał 119 orzeczeń. Warto ponadto dodać, że podobnie jak w przypadku osób do 16 roku życia, najczęściej orzeczenia o stopniu niepełnosprawności miały jeden symbol przyczyny niepełnosprawności – w latach 2022-2024 r. otrzymało go 606 osób. Osób z dwoma symbolami przyczyny niepełnosprawności było 583, a osób z trzema symbolami – 246.

W zakresie rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych PCPR udziela wsparcia ze środków PFRON w postaci dofinansowania:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

W 2024 roku dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych otrzymało 13 osób; na likwidację barier w komunikowaniu się – 5 osób, a na likwidację barier technicznych – 20 osób. Były to zadania polegające m.in. na dostosowaniu pomieszczeń łazienki, poszerzeniu otworu drzwiowego, montażu poręczy i uchwytów, zakup łóżka rehabilitacyjnego, podnośnika wannowego, zakup tabletu z programem MÓWIK, utrzymanie psa przewodnika dla osoby niewidomej.

W turnusach rehabilitacyjnych dofinansowanych ze środków PFRON wzięło udział 40 osób dorosłych i 3 dzieci z niepełnosprawnościami oraz 21 opiekunów. Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznano dla 289 osób dorosłych i 22 dzieci niepełnosprawnością. Natomiast dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny przyznano dla 12 osób dorosłych i 2 dzieci z niepełnosprawnością.

Ogółem w ramach rehabilitacji społecznej PCPR przyjął 890 wniosków, zaś w 2023 roku – 838 wniosków. Udzielono miesięcznie około 250 porad dotyczących różnych spraw i problemów osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.

Zaprezentowane wyżej dane wskazują na dużą skalę potrzeb osób z niepełnosprawnościami w obszarze likwidacji różnorodnych barier. Wyzwania, z którymi na co dzień borykają się te osoby,

to nie tylko utrudniony dostęp do dóbr i usług publicznych, wynikający z barier urbanistycznych, architektonicznych i komunikacyjnych, ale także izolacja społeczna oraz niski poziom świadomości społecznej na temat potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym panujących stereotypów i uprzedzeń. Istotna jest również kwestia aktywności zawodowej, która pozostaje na dość niskim poziomie z różnych względów, zarówno indywidualnych, takich jak stan zdrowia czy cechy osobowościowe, jak i zewnętrznych związanych z uwarunkowaniami rynku pracy, komunikacyjnymi i dostępnością przestrzeni publicznej dla osób o różnych rodzajach niepełnosprawności.

5.3. Sytuacja osób starszych

Granice starości są bardzo płynne, mają wymiar indywidualny dla każdego człowieka, ponieważ z innym tempem przebiega proces starzenia się (zależy to od czynników genetycznych, stylu życia, wpływów środowiskowych). Można jednak przyjąć, że wiek 60-69 lat to okres początkowej starości. Już wtedy następuje spadek zdolności adaptacyjnych organizmu, większa podatność na choroby i niepełnosprawność, a także ograniczenie samodzielności życiowej.

W świetle danych BDL GUS, na koniec 2024 r. powiat nidzicki zamieszkiwały 8 154 osoby starsze - w wieku 60 lat i więcej¹². Stanowili ono 27,0% ludności powiatu, to znaczy, że częściej niż co czwarty mieszkaniec był osobą starszą. W tej grupie większość w liczbie 4 637 osób (ponad 56,9%) to kobiety. Przy czym w grupie mieszkańców powiatu w wieku 70 lat i więcej odsetek kobiet wynosił 61,9%, a w grupie osób mających 85 i więcej lat – 76,3%. Należy ponadto nadmienić, że w 2024 r. w powiecie nidzickim zamieszkiwało 3 892 osób w wieku powyżej 70 lat, zaś w wieku powyżej 85 lat było 540 seniorów i senierek.

Prezentowane wcześniej dane pokazują korelację pomiędzy wiekiem a stanem zdrowia i sprawnością organizmu. Jak podaje GUS w ramach Narodowego Spisu Powszechnego 2021, w powiecie nidzickim osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 54,0% mieszkańców z niepełnosprawnością, pomimo, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji kształtował się na poziomie 21,5%. Przy czym częściej osoby starsze odczuwają, że są niepełnosprawne, ale nie legitymują się odpowiednim orzeczeniem (niepełnosprawność tylko biologiczna dotyczyła 36,6% osób z niepełnosprawnością w tej grupie wiekowej, natomiast w grupie dzieci i młodzieży do 17 r.ż. 15,3% osób, a wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym – 27,0%).

Indywidualna sytuacja poszczególnych osób starszych jest bardzo zróżnicowana w zależności m.in. od cech osobowościowych, statusu materialnego, miejsca zamieszkania, poziomu sprawności organizmu, wsparcia rodziny. Zasadniczo jednak seniorzy zmagają się z problemami takimi jak przewlekłe i/lub ciężkie choroby, niepełnosprawność, trudny dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, bariery architektoniczne, niskie emerytury i świadczenia socjalne, stereotypy i dyskryminacja społeczna, a także samotność.

Ostatniemu z wymienionych czynników poświęcono szczególną uwagę w opracowaniu „Wsparcie seniorów, w tym samotnych osób starszych, w województwie warmińsko-mazurskim”

¹² Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych wskazuje w art. 4 pkt 1, że użyte w ustawie określenie „osoba starsza” oznacza osobę, która ukończyła 60. rok życia.

przygotowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie we wrześniu 2024 r. Z danych zaprezentowanych w raporcie wynika, że w powiecie nidzickim wsparciem ośrodków pomocy społecznej objętych było 477 osób starszych samotnych¹³. Świadczenia niepieniężne i/lub pieniężne przyznane przez OPS-y z terenu powiatu otrzymało w 2024 r. 260 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Szczególnie trudna jest sytuacja osób w podeszłym wieku, przewlekle chorych, które ze względu na długookresowe lub trwałe upośledzenie funkcji organizmu, dla zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych wymagają pomocy innych osób. Pomoc ta jest realizowana zarówno w systemie pomocy społecznej (m.in. w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, dziennych usług świadczonych w ośrodkach wsparcia, całodobowych usług świadczonych w domach pomocy społecznej oraz w rodzinnych domach pomocy), jak i systemie ochrony zdrowia (np. w postaci długoterminowej opieki pielęgniarskiej w domu albo opieki stacjonarnej oferowanej przez zakład opiekuńczo-leczniczy lub pielęgnacyjno-opiekuńczy).

Prognozowane postępowanie zjawiska „starzenia się” społeczeństwa będzie wymagało systematycznego rozwoju środowiskowych form wsparcia m.in. w postaci dziennych domów pobytu, klubów seniora, a także usług opiekuńczych. Wysiłek instytucji publicznych i organizacji obywatelskich powinien zostać położony również na kreowanie warunków aktywności społecznej, sprzyjających dobrostanowi psychofizycznemu oraz pomyślnemu starzeniu się. Działania te powinny być prowadzone równoległe z rozwojem systemu ochrony zdrowia w powiecie oraz działaniami ukierunkowanymi na zwiększanie świadomości społecznej oraz odpowiedzialności ludności za „zdrowe starzenie się”.

Oprócz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy również mieć na uwadze potrzebę zmiany postrzegania roli seniorów w społeczeństwie. Osoby w wieku od 60 lat wżwyż to nie tylko osoby wymagające pomocy, ale także osoby, które mogą jeszcze pracować, działać społecznie, pomagać innym, uczyć się i rozwijać. Mają też potencjał zbudowany na latach doświadczeń i pracy, który należy diagnozować i zagospodarowywać dla dobra wspólnego. Z racji tego, że w najbliższych latach osób w starszych grupach wiekowych będzie przybywać, już teraz można mówić nie tylko o społeczeństwie starzejącym się, ale o społeczeństwie różnego wieku, czyli takim, w którym każda grupa wiekowa ma zadania do spełnienia.

5.4. Aktywizacja zawodowa

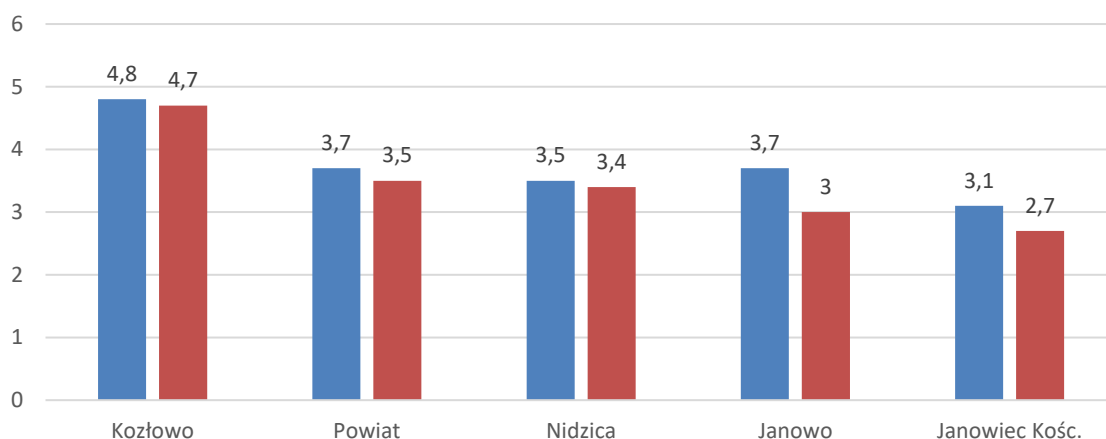
Aktywizacja zawodowa obejmuje szereg działań podejmowanych w celu zapewnienia równowagi na rynku pracy, z jednej strony poprzez oddziaływanie na osoby bezrobotne i bierne zawodowo, a z drugiej poprzez wspieranie pracodawców ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności skierowanych do osób z grup defaworyzowanych.

Liczba bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nidzicy na koniec grudnia 2024 roku wynosiła 627 osób (w tym 335 kobiet i 292 mężczyzn). Była niższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP na koniec 2020 r. o 73 (spadek o 10,4%).

¹³ sps.warmia.mazury.pl/images/Badania/Raport_ko%C5%84cowy_wsparcie_samotnych_senior%C3%B3w.pdf

Z poszczególnych gmin było zarejestrowanych jako bezrobotne: 388 mieszkańców gm. Nidzica, 149 z gm. Kozłowo, 46 z gm. Janowiec Kościelny i 44 z gm. Janowo. Powyższe dane należy jednak zestawić z ogólną liczbą mieszkańców, a także liczbą ludności w wieku produkcyjnym, aby uzyskać dokładniejszy obraz omawianego problemu społecznego. Udział bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla powiatu nidzickiego w 2024 r. wynosił 35% i był niższy od wskaźnika odnotowanego w roku 2020 o 0,2 punktu proc. Mniejszy odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, niż średnia dla powiatu, w 2024 r. miały 3 gminy: Janowiec Kościelny, Janowo i Nidzica, natomiast wyższy był w gminie Kozłowo.

Wykres 4. Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w powiecie nidzickim i w poszczególnych gminach w 2020 i 2024 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza cech socjodemograficznych bezrobotnych mieszkańców powiatu nidzickiego wskazuje na dość duży odsetek osób do 30 roku życia, które, w liczbie 164, stanowiły w grudniu 2024 roku 26,1% ogółu bezrobotnych. Jest to grupa należąca do katalogu grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Młodzi bezrobotni nierzadko bowiem charakteryzują się niewielkim doświadczeniem zawodowym bądź wykształceniem nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy, a przy tym mogą mieć zbyt wysokie oczekiwania względem potencjalnego pracodawcy.

Barier na rynku pracy mogą doświadczać również osoby po 50 roku życia. W powiecie nidzickim w 2024 roku stanowiły one, w liczbie 176, ponad jedną czwartą bezrobotnych (28,0%). Sytuacja tych osób nierzadko jest skomplikowana. Mogą to być osoby dysponujące wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale przy tym mieć nieaktualne kwalifikacje; lub nie mieć doświadczenia w pracy w ogóle ze względu na wcześniejsze zajmowanie się domem i wychowaniem dzieci bądź podlegać stereotypom dotyczącym osób starszych na rynku pracy. Wszystko to może mieć wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Istotnym problemem pozostaje nadal długotrwałe bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie przez bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania

zawodowego dorosłych¹⁴. Osoby należące do kategorii osób długotrwale bezrobotnych na koniec 2024 roku, w liczbie 263, stanowiły 41,9% wszystkich bezrobotnych z powiatu nidzickiego. W porównaniu do 2020 roku ich liczba była mniejsza o 20 osób, jednak odsetek w strukturze był większy o 1,5 punktu procentowego. Według okresu pozostawania bez pracy, osoby bezrobotne dłużej niż 1 rok na koniec 2024 r. w liczbie 189 stanowiły 30,1% ogółu bezrobotnych w powiecie, w tym 81 osób było bez pracy przez okres powyżej 2 lat.

Czynnikiem różnicującym dostęp do rynku pracy może być również poziom wykształcenia. Na koniec 2024 r. w rejestrze PUP osoby bezrobotne z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym bądź niepełnym podstawowym w liczbie 225 stanowiły największą grupę 35,9% wszystkich osób zarejestrowanych. Mniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym – jako bezrobotni było zarejestrowanych 159 mieszkańców z tym poziomem wykształcenia. Jednocześnie w rejestrze widniało po 101 osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz wykształceniem policealnym lub średnim zawodowym. Natomiast osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym było 41 w analizowanym okresie.

Osoby zarejestrowane w urzędzie pracy obejmowane są szeregiem usług i instrumentów rynku pracy, które mają pomóc im nabyć doświadczenie zawodowe i kwalifikacje adekwatne do potrzeb rynku pracy, zwiększyć kompetencje interpersonalne i motywację do podjęcia zatrudnienia, a w konsekwencji wesprzeć w znalezieniu pracy. Obecny rynek pracy z jednej strony wydaje się otwarty na osoby aktywne i zmotywowane, które najczęściej w dość krótkim czasie znajdują zatrudnienie. Powyższą tezę potwierdzają dane PUP. Spośród 1 154 osób nowo zarejestrowanych w PUP Nidzica jako bezrobotne 2024 r., osoby poprzednio pracujące stanowiły 90,6%. Z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano 1 182 osoby, w tym 624 z powodu podjęcia pracy.

Z drugiej strony, część zarejestrowanych jako bezrobotni to osoby przez wiele lat bierne zawodowo, nie mające motywacji do podjęcia pracy, doświadczające barier edukacyjnych i komunikacyjnych, wykazujące się roszczeniową postawą bądź których stan zdrowia nie pozwala na podjęcie zatrudnienia. Zwykle zostają one dłużej w rejestrze urzędu pracy, a ich aktywizacja nie przynosi długoterminowych efektów. Utrudnieniem dla aktywizacji zawodowej mieszkańców, jak również dla realizacji usług społecznych, może być niska dostępność komunikacyjna części miejscowości w powiecie.

5.5. Osoby i rodziny w kryzysie

Kryzys oznacza stan nierównowagi wewnętrznej i jest związany z wydarzeniami życiowymi, wymagającymi istotnych zmian i rozstrzygnięć. Charakteryzuje się tym, że ma swój początek i koniec, zakłada się, że jest sytuacją przejściową, którą można przezwyciężyć. Osoba lub rodzina dotknięta kryzysem często nie jest jednak w stanie pokonać przeszkód, a przedłużające się trudności mogą powodować zniechęcenie oraz utratę wiary we własne siły i możliwości.

¹⁴ W świetle obowiązującej od 1 czerwca 2025 r. ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia, osoby długotrwale bezrobotne to pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu. W analizie prezentujemy jednak dane za wcześniejsze lata, dlatego odwołujemy się do definicji z poprzedniej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Jednym z czynników, który może generować sytuacje kryzysowe, jest uzależnienie. W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, stanowi ono stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczania jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie.

Uzależnienie w kontekście dysfunkcji społecznych należy jednak rozumieć szerzej i dwojako – jako silną i nabytą potrzebę 1) zażywania konkretnych substancji takich jak alkohol (alkoholizm), narkotyki (narkomania) czy lekarstwa (lekomania); 2) wykonywania określonych czynności (np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z Internetu, robienie zakupów, granie w gry komputerowe). W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Specyfika problemu uzależnień powoduje, że dokładne określenie jego skali i zasięgu nie jest możliwe. Osoby nimi dotknięte lub członkowie ich rodzin mogą przez długi czas nie uświadamiać sobie jego istnienia, mogą też ukrywać go ze względu na obawę przed ostracyzmem społecznym. Dane oraz badania społeczne przeprowadzane w tym zakresie wskazują jednak na to, że uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych stanowią dość poważny problem społeczny. W świetle raportu „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2025”, do najistotniejszych czynników ryzyka w kontekście chorób niezakaźnych zakwalifikowano palenie tytoniu, szkodliwe spożywanie alkoholu, niezdrową dietę oraz brak aktywności fizycznej. Dodatkowo wskazano, że głównym czynnikiem ryzyka odpowiedzialnym za obciążenie chorobowe u mężczyzn w Polsce było używanie tytoniu (13,5% całkowitego obciążenia) oraz używanie alkoholu (8,9%)¹⁵.

Grupą szczególnie zagrożoną uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest młodzież. Tematyce uzależnień wśród młodzieży poświęcony jest dokument „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r. Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD”¹⁶. W świetle przedstawionych w nim wyników, 72,9% uczniów w wieku 15-16 lat oraz 91,3% uczniów w wieku 17-18 lat chociaż raz w swoim życiu piło alkohol. Ponadto raport stwierdza, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem napoje alkoholowe spożywało 39,1% w młodszej grupie respondentów i 73,3% w starszej. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 13,4% uczniów z młodszej kohorty i 24,3% ze starszej grupy wiekowej.

¹⁵ *Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania 2025*, red. B. Wojtyniak, A. Smaga, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2025.

¹⁶ J. Sierosławski, U. Sierosławska, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r. Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD*, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2024.

W świetle badań ESPAD, palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym niż picie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 38,6% osób w wieku 15-16 lat oraz 56,1% uczniów ze starszej grupy 17-18 lat. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 21,0% uczniów z grupy młodszej i 30,0% ze starszej. Powyższe wyniki, pomimo iż wykazują niejednokrotnie tendencję spadkową w porównaniu do wcześniejszych badań tego typu, nie napawają jednak optymizmem. Wskazują bowiem na wciąż istniejące zagrożenie uzależnieniami od różnego rodzaju substancji psychoaktywnych wśród młodzieży.

W świetle danych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu nidzickiego w 2024 roku z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu skorzystały 34 rodziny, w których było 56 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tego powodu zmniejszyła się o 5, natomiast liczba osób w rodzinach zmalała o 4. Narkomania w statystykach pomocy społecznej występuje znacznie rzadziej – w 2024 roku pomoc społeczną z tego tytułu w powiecie przyznano 5 rodzinom (7 osób). Warto jednak mieć na uwadze, że pomimo nadal istniejącego problemu dostępności różnego rodzaju substancji psychoaktywnych, obecnie coraz bardziej powszechne staje się zagrożenie uzależnieniami behawioralnymi, w tym od internetu, mediów społecznościowych, gier elektronicznych itd. Uzależnienia lub brak higieny cyfrowej, a także przebywanie dużo czasu w świecie wirtualnym sprzyja wyalienowaniu młodzieży, zaburzeniom psychicznym, trudnościom w komunikowaniu się, a także niechęci do podejmowania kontaktów społecznych. Istotnym problemem może również stać się cyberprzemoc i poczucie anonimowości w sieci, przez które młodzież „pozwała” sobie na hejtowanie, szantaż oraz inne negatywne zachowania.

Wskazane wyżej ogólnopolskie badania ESPAD uwzględniają również pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych. W młodszej grupie 50,6% badanych twierdzi, że spędza za dużo czasu w tych mediach, około 37,3% jest zdania, że ich rodzice uważają, że poświęca na tą aktywność za dużo czasu. W starszej grupie rozkład odpowiedzi jest podobny - analogiczne odsetki wynoszą 55,2% i 32,0%. Choć na te odpowiedzi należy patrzeć z pewną dozą ostrożności, ponieważ dotyczą subiektywnej oceny, zaś ankietowani mogą nie być w pełni świadomi, w jakim stopniu są pochłonięci przez tzw. świat wirtualny. W opinii wielu ekspertów jest to poważny problem. Raport z innych badań, przeprowadzonych przez NASK, wskazuje, że młodzież korzystając z internetu w dni powszednie spędza w nim 5 godzin dziennie bez jednej minuty, a w weekendy 5 godzin i 16 minut. Ponadto, co jest bardzo niepokojące, rodzice nie mają dostatecznej kontroli nad tym, ile czasu i w jaki sposób ich dzieci używają urządzeń z dostępem do internetu¹⁷.

Kolejnym istotnym problemem rodzin zamieszkujących powiat nidzicki jest przemoc domowa. W świetle art. 2 ust 1 pkt 1) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

¹⁷ <https://www.nask.pl/aktualnosci/co-dzieci-robia-w-sieci-nowy-raport-nastolatki>

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W świetle danych ośrodków pomocy społecznej w 2024 roku z powodu przemocy domowej wsparcie otrzymała tylko 1 rodzina, w której żyły 4 osoby (w roku 2023 były 2 takie rodziny, a w 2022 – 4). Skalę problemu lepiej przybliżają statystyki gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Łącznie we wszystkich gminach z terenu powiatu nidzickiego w latach 2022-2024 odnotowano 231 nowych zgłoszeń przypadków przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”, a wsparciem obejmowano 225 rodzin i 733 osoby w tych rodzinach. Zakończono w tym czasie 145 procedur z powodu zaprzestania stosowania przemocy domowej.

Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy w zakresie przemocy domowej obejmują m.in. programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową. W 2024 r. w programach tych brało udział 16 osób wytypowanych przez Komendę Powiatową Policji, OPS, i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej. Program ukończyło 12 osób.

W kontekście sytuacji kryzysowej należy wspomnieć o sytuacji migrantów i uchodźców, którzy mogą doświadczać ubóstwa, trudności w integracji czy aktywizacji zawodowej, a także innych problemów związanych z przyjazdem do obcego kraju. Cudzoziemcy w Polsce mogą korzystać ze wsparcia w ramach Indywidualnych Programów Integracji, które mają na celu wspomóc ich w nabyciu kompetencji niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w naszym kraju. Raport z kontroli przeprowadzonej przez NIK pn. „Pomoc społeczna dla uchodźców” wskazuje, że jak dotąd system pomocy społecznej nie stwarza uchodźcom odpowiednich warunków do integracji i samodzielnego życia¹⁸. W związku z tym, iż ruchy migracyjne obecnie nasilają się, należy mieć na uwadze działania skierowane do tej grupy osób.

¹⁸ <https://www.nik.gov.pl/plik/id,10216,vp,12539.pdf>

6. Cele, priorytety i kierunki działań

Scharakteryzowane w poprzednim rozdziale wyzwania strategiczne definiują zasadnicze kierunki lokalnej polityki społecznej. Należy jednak mieć na uwadze również wyzwania o charakterze przekrojowym, które dotyczą każdego z pozostałych, wpływając na zasoby i potencjał powiatu do sprostania im. Wyzwania te dotyczą przede wszystkim procesu deinstytucjonalizacji i rozwoju systemu usług społecznych, zapewniającego ich dostępność na jak najwyższym i dostosowanym do potrzeb poziomie, a także wzmacniania kapitału społecznego i współpracy z sektorem ekonomii społecznej. Ich uwzględnienie umożliwi efektywną realizację założonych celów.

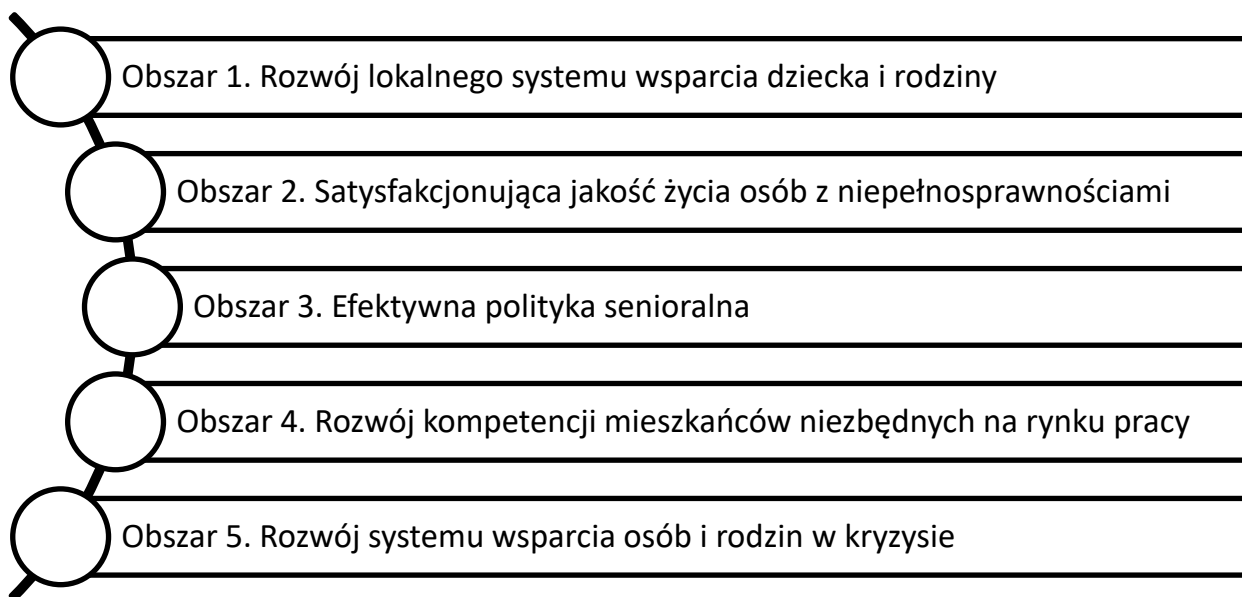
Część operacyjną *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nidzickiego na lata 2026-2035* usystematyzowano w formie obszarów strategicznych. Każdy z nich dotyczy innego obszaru polityki społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane. Dlatego też należy je rozpatrywać łącznie jako elementy składowe wizji rozwoju, zaś wdrożenie założeń jednego priorytetu będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych.

Kierunek zaplanowanych działań wyznacza cel główny Strategii, który brzmi następująco:

Stworzenie warunków efektywnego funkcjonowania mieszkańców powiatu nidzickiego w środowisku rodzinnym, społecznym i zawodowym

W ramach każdego obszaru wyznaczono cel strategiczny, cele operacyjne oraz kierunki działań, które będą służyć ich realizacji. Wszystkie cele i działania będą realizowane w całym horyzoncie czasowym Strategii, tj. w latach 2026-2035, dlatego odstąpiono od określania szczegółowych harmonogramów. W każdym z obszarów określono również wskaźniki realizacji działań oraz prognozę zmian, jakie mogą nastąpić w momencie osiągnięcia założonych celów.

W odpowiedzi na zdefiniowane wyzwania określono następujące obszary strategiczne:

Realizacja powyższych celów i kierunków działań wymaga uwzględnienia kwestii horyzontalnych związanych z tworzeniem spójnego i efektywnego systemu powiatowej polityki społecznej. Z tego względu konieczne jest podejmowanie takich działań jak:

- Prowadzenie badań oraz analiz pozwalających na lepsze poznanie faktycznej skali oraz przyczyn i skutków problemów społecznych występujących na terenie powiatu.
- Rozwój kompetencji i kwalifikacji kadr służb społecznych w powiecie.
- Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej.
- Włączanie lokalnych liderów, w tym przedstawicieli sektora ekonomii społecznej, do zespołów o charakterze inicjatywnym, konsultacyjnym i opiniodawczym w zakresie planowania oraz realizacji zadań powiatowej polityki społecznej.
- Opracowywanie, wdrażanie i monitoring programów powiatowych przy użyciu różnych metod partycypacji, uwzględniających aktywny udział reprezentatywnej grupy instytucji i organizacji lokalnych.
- Tworzenie przestrzeni do współpracy, wspólnych przedsięwzięć oraz wymiany doświadczeń powiatu i gmin.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wdrażania polityki społecznej, poprzez m.in. zlecenie realizacji zadań publicznych oraz zawiązywanie partnerstw.

Obszar 1. Rozwój lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości opieki i wychowania w rodzinach oraz w placówkach wspierających dzieci i młodzież.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kompetencji rodziców oraz opiekunów prawnych w zakresie opieki i wychowania dzieci.
2. Wzrost dostępności usług wsparcia dla rodzin doświadczających trudności życiowych, w tym przemocy i sytuacji kryzysowej.
3. Tworzenie warunków rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz podniesienie standardów funkcjonowania rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Tworzenie sieci wsparcia dla dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej i ich rodzin.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

- Zmniejszenie liczby rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zmniejszenie skali problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.
- Podniesienie jakości rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Wzrost udziału rodzinnych form pieczy zastępczej.
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji w rodzinach.
- Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
1) Tworzenie warunków do powstawania nowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka i ich efektywnego funkcjonowania oraz tworzenia rodzin pomocowych poprzez poszukiwanie, pozyskiwanie, szkolenie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia tych funkcji, jak również prowadzenie różnorodnych kampanii społecznych w tym zakresie.	- Liczba funkcjonujących na terenie powiatu rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. - Liczba przeszkolonych kandydatów i kandydatek do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. - Liczba dzieci umieszczonych w danym roku oraz łączna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
2) Zwiększanie dostępu rodzin zastępczych do informacji na temat oferowanych usług społecznych w powiecie oraz wsparcia finansowego, z których mogą korzystać, aby skuteczniej rozwiązywać problemy i zaspokajać swoje potrzeby.	- Liczba rodzin zastępczych, którym przekazano informację na temat oferty wsparcia.

<p>3) Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych, obejmującego w szczególności poradnictwo specjalistyczne m.in. psychologiczne, pedagogiczne, prawne, mediacji, terapii rodzinnej i dla małżonków/partnerów, zapewnianie dostępu do szkoleń, pomoc ze strony rodzin pomocowych, a także odpowiednią liczbę koordynatorów pieczy zastępczej.</p>	<p>- Liczba osób i rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego, szkoleń i innych form wsparcia. - Liczba koordynatorów pieczy zastępczej.</p>
<p>4) Aktywizacja i integracja środowiska rodzin zastępczych – wydarzenia integracyjne, zajęcia promujące różne formy wspólnego spędzania czasu przez rodziców i dzieci, grupy wsparcia i grupy samopomocowe, inne wg potrzeb.</p>	<p>- Liczba zrealizowanych wydarzeń w zakresie aktywizacji i integracji środowiska rodzin zastępczych.</p>
<p>5) Rozwój różnorodnych form wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, w tym poprzez zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych, pomoc prawną i psychologiczną, wsparcie w zdobyciu zatrudnienia (szkolenia, staże).</p>	<p>- Liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, objętych procesem usamodzielniania. - Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.</p>
<p>6) Intensyfikacja współpracy Samorządu Powiatu Nidzickiego z Samorządami Gmin w powiecie w zakresie rozwoju systemu wspierania rodzin biologicznych doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych, w tym w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ zapewnienie rodzicom i opiekunom prawnym możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności rodzicielskich, np. w ramach „Szkoły dla rodziców i wychowawców”; ○ akcje i kampanie społeczne; ○ dostęp do poradnictwa specjalistycznego; ○ rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej, działających np. jako kluby, świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne; ○ wsparcie rodzin biologicznych w zakresie przeciwdziałania umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. 	<p>- Liczba rodzin objętych w gminach wsparciem w formie „Szkoły dla rodziców i wychowawców” lub podobnymi zajęciami; poradnictwem specjalistycznym. - Liczba akcji/kampanii w zakresie wsparcia rodzin przeprowadzonych w gminach. - Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, liczba miejsc w tych placówkach. - Liczba rodzin zagrożonych zabraniem dzieci do pieczy zastępczej, które objęto dodatkowym wsparciem. - Liczba dzieci, które z pieczy zastępczej powróciły do rodzin biologicznych.</p>

<p>7) Podnoszenie kompetencji pracowników PCPR i jednostek działających w obszarze rodziny i pieczy zastępczej, np. poprzez szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, doradztwo, wsparcie psychologiczne, superwizję.</p>	<p>- Liczba pracowników jednostek powiatowych zajmujących się obszarem wsparcia rodzin i pieczy zastępczej, którzy wzięli udział w różnych formach wsparcia np. szkolenia, doradztwo, pomoc psychologiczna i superwizja.</p>
<p>8) Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz rozwoju systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej w powiecie z udziałem jednostek powiatowych (PCPR, PP-P, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki oświatowe) i gminnych (OPS-y), innych instytucji (np. policja, sąd rejonowy, zespół kuratorskiej służby sądowej) oraz organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej, specjalistów zajmujących się obszarem rodziny i pieczy zastępczej.</p>	<p>- Liczba wspólnych działań instytucji i organizacji zajmujących się obszarem wspierania rodziny i pieczy zastępczej.</p>
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2026-2035</p>
<p>Podmioty zaangażowane w Realizację Strategii:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki organizacyjne Powiatu Nidzickiego: PCPR, PUP, placówki oświatowe, PPP; • Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura, Sąd Rejonowy, zespół kuratorskiej służby sądowej; • Jednostki organizacyjne gmin, w szczególności OPS-y i placówki wsparcia dziennego dla rodzin. • Podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.
<p>Powiązanie obszaru z programami powiatowymi</p>	<p>Opisane wyżej cele i kierunki działań będą rozwijane i uszczegóławiane w formie trzyletnich Programów rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Nidzickim. Ostatni obowiązujący program został przyjęty uchwałą Rady Powiatu w Nidzicy na lata 2023-2025. W związku z tym, po uchwaleniu Strategii rozwiązywania problemów społecznych, konieczne będzie opracowanie kolejnego programu rozwoju pieczy zastępczej - na lata 2026-2028.</p> <p>Odpowiednie odniesienia mogą się również znaleźć w rocznych programach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p>

Obszar 2. Satysfakcjonująca jakość życia osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny 2. Wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami.

Cele operacyjne:

1. Tworzenie warunków rozwoju i aktywności osób z niepełnosprawnościami.
2. Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin do kompleksowych usług społecznych.
3. Podejmowanie działań zmierzających do lepszego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym osób z niepełnosprawnościami.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

- Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.
- Poprawa jakości i standardów życia osób z niepełnosprawnościami.
- Rozwój usług społecznych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnością do rehabilitacji specjalistycznej, placówek oświatowych oraz usług wsparcia.
- Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.
- Rozszerzenie ofert placówek specjalistycznych dla niepełnosprawnych dzieci, młodzieży i osób zagrożonych niepełnosprawnością.

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
1) Kreowanie odpowiednich warunków w zakresie profilaktyki, wczesnej diagnozy i łagodzenia skutków niepełnosprawności w tym poprzez działania informacyjne i edukacyjne skierowane do społeczności lokalnej, zwiększanie dostępności opieki medycznej i rehabilitacji dla osób z niepełnosprawnościami.	- Liczba zrealizowanych inicjatyw w zakresie profilaktyki, wczesniej diagnozy i łagodzenia skutków niepełnosprawności.
2) Integracja osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów i rodzin ze środowiskiem lokalnym poprzez wydarzenia o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym itp.	- Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i in.
3) Działania na rzecz aktywnej integracji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, w tym m.in. organizacja spotkań z doradcą zawodowym i pośrednikiem pracy, pracodawcami, specjalistami	- Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem.

a także zapewnianie dostępności komunikacyjnej tych działań.		
4) Zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami.		- Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem.
5) Wspieranie funkcjonowania w powiecie placówek działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi, w szczególności warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej, środowiskowy dom samopomocy, dom pomocy społecznej.		- Liczba nowoutworzonych i funkcjonujących w powiecie miejsc wsparcia dziennego i całodobowego; - Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem w ramach tych placówek.
6) Organizowanie oraz udzielanie wsparcia dla różnych form mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego dla osób z niepełnosprawnościami.		- Liczba mieszkań wspomaganych i treningowych dla osób z niepełnosprawnościami. - Liczba miejsc w tych mieszkaniach.
7) Dofinansowywanie do likwidacji barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych, a także usług rehabilitacyjnych i turnusów rehabilitacyjnych.		- Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowania (z podziałem na rodzaje działań).
8) Współpraca Samorządu Powiatu z gminami w zakresie rozwoju lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami w postaci m.in. szkoleń dla opiekunów, usług asystenckich, tworzenia miejsc opieki wytchnieniowej.		- Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem asystenckim. - Liczba rodzin korzystających ze szkoleń dla opiekunów, opieki wytchnieniowej.
9) Podnoszenie kompetencji pracowników PCPR, PUP, szkół ponadpodstawowych, PPP, innych jednostek i organizacji działających w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, np. poprzez szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, doradztwo, wsparcie psychologiczne.		- Liczba pracowników, którzy uczestniczyli w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kompetencji.
Okres realizacji:	2026-2035	

<p>Podmioty zaangażowane w Realizację Strategii:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki organizacyjne Powiatu Nidzickiego: PUP, PCPR, placówki oświatowe, Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji/PPP. • Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Nidzicy. • Podmioty lecznicze: Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy, inne podmioty. • Jednostki organizacyjne gmin: OPS-y, ośrodki wsparcia typu dziennego. • Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorcy, w szczególności prowadzący placówki oferujące pomoc i wsparcie osobom niepełnosprawnym (takie jak ZAZ, WTZ, DPS, ŚDS, OREW, WWR).
<p>Powiązanie obszaru z programami powiatowymi</p>	<p>Założenia obszaru 2 Strategii są doprecyzowane w pięcioletnim Programie Powiatu Nidzickiego na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2024-2028. Wymieniony program jak i kolejno przyjmowane (z okresem obowiązywania od 2029 r.) powinny być zgodne z założeniami Strategii, wskazując bardziej konkretne czynności i rozwiązania na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, a także określając podmioty realizujące te działania.</p> <p>Odpowiednie odniesienia powinny się również znaleźć w rocznych programach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p>

Obszar 3. Aktywna polityka senioralna

Cel strategiczny 3. Kreowanie efektywnej polityki senioralnej w powiecie.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, w tym do różnych form opieki i wsparcia.
2. Tworzenie warunków sprzyjających wszechstronnej aktywności i integracji osób starszych.
3. Zwiększenie zaangażowania społecznego i partycypacji osób starszych w życiu publicznym.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

- Wzrost liczby oraz odsetka osób starszych korzystających z różnych form opieki i wsparcia.
- Wzrost aktywności społecznej osób starszych.
- Zwiększenie udziału osób starszych w życiu publicznym.
- Zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym wśród osób starszych.
- Poprawa dostępności różnych form wsparcia dla osób starszych i ich rodzin.
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa seniorów.

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
1) Organizacja i wspieranie wydarzeń o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i turystyczno-rekreacyjnym dla osób starszych, a także zapewnianie ich dostępności komunikacyjnej.	- Liczba zorganizowanych wydarzeń dla osób starszych.
2) Rozwój sieci placówek udzielających pomocy osobom starszym w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, sprawujących opiekę nad uczestnikami, stymulujących ich intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność, w tym dziennych domów pomocy, klubów seniora.	- Liczba działających na terenie powiatu placówek zapewniających wsparcie osobom starszym / liczba uczestników.
3) Działania na rzecz zwiększania zakresu i dostępności wsparcia psychologicznego oraz usług medycznych dedykowanych osobom starszym, m.in. poradnia geriatryczna, rehabilitacja medyczna dla seniorów.	- Liczba poradni geriatrycznych na terenie powiatu. - Liczba poradni rehabilitacyjnych dla osób starszych.

<p>4) Współpraca w zakresie upowszechniania na poziomie gmin usług opiekuńczych, asystenckich dla osób starszych, usługi transportowej, pomocy sąsiedzkiej, usług „złotej rączki”, wolontariatu wewnątrz- i międzypokoleniowego oraz grup samopomocowych dla seniorów i ich rodzin – w celu jak najdłuższego utrzymania osób o ograniczonej sprawności w miejscu zamieszkania.</p>	<p>- Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi i asystenckimi w gminach. - Liczba osób starszych objętych innymi formami wsparcia.</p>
<p>5) Wsparcie osób i rodzin sprawujących opiekę nad niesamodzielnymi osobami starszymi w postaci m.in. tworzenia miejsc opieki wytchnieniowej, organizowania szkoleń dla opiekunów, poradnictwa, grup wsparcia.</p>	<p>- Liczba rodzin/opiekunów osób starszych korzystających z opieki wytchnieniowej, szkoleń, poradnictwa.</p>
<p>6) Wspieranie działań na rzecz włączenia cyfrowego osób starszych, w tym szkoleń i innych rozwiązań służących zwiększeniu kompetencji seniorów w bezpiecznym posługiwaniu się nowoczesnymi technologiami.</p>	<p>- Liczba inicjatyw na rzecz włączenia cyfrowego osób starszych.</p>
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2026-2035</p>
<p>Podmioty zaangażowane w Realizację Strategii:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki organizacyjne Powiatu Nidzickiego: PCPR. • Podmioty lecznicze: Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy, inne podmioty. • Jednostki organizacyjne gmin: OPS-y, ośrodki wsparcia typu dziennego. • Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorcy, w szczególności prowadzący placówki oferujące pomoc i wsparcie osobom starszym.
<p>Powiązanie obszaru z programami powiatowymi</p>	<p>Obszar 3 Strategii tworzy zręby lokalnej polityki senioralnej, podkreślając istotną rolę samorządu Powiatu Nidzickiego w tworzeniu, we współpracy z samorządami gmin i podmiotami ekonomii społecznej, warunków aktywizacji osób starszych oraz zapewnienia opieki osobom starszym wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Powiat nie dysponuje odrębnym programem określającym założenia polityki senioralnej. Odpowiednie odniesienia powinny się również znaleźć w rocznych programach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p>

Obszar 4. Wysokie kompetencje mieszkańców na rynku pracy

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie zdolności mieszkańców do podejmowania zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej.

Cele operacyjne:

1. Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców, adekwatnych do potrzeb rynku pracy.
2. Wzrost znaczenia ekonomii społecznej w sferze aktywizacji zawodowej osób zagrożonych marginalizacją.
3. Kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności rynku pracy dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób ze szczególnymi potrzebami.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

- Zmniejszenie poziomu bezrobocia w powiecie, w tym wśród grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
- Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.
- Zwiększenie aktywności i mobilności zawodowej mieszkańców.
- Zmniejszenie skali zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym mieszkańców związanym z brakiem pracy.
- Rozwój przedsiębiorczości, w tym w obszarze ekonomii społecznej.

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
1) Realizacja usług i instrumentów rynku pracy przewidzianych w ustawie m.in. doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, organizacja szkoleń, kursów zawodowych, staży oraz praktyk u lokalnych pracodawców, zwłaszcza dla osób nie posiadających doświadczenia zawodowego.	- Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które skorzystały z usług i instrumentów oferowanych przez PUP (z podziałem na rodzaje wsparcia). - Liczba osób bezrobotnych, które podjęły zatrudnienie, w tym subsydiowane i niesubsydiowane.
2) Organizacja targów, giełd pracy oraz bezpośrednich spotkań z pracodawcami służących wsparciu osób poszukujących zatrudnienia.	- Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które skorzystały z usług i instrumentów oferowanych przez PUP (z podziałem na rodzaje wsparcia).
3) Zapewnienie dostępu do usług animacji, doradztwa, szkoleń dla osób oraz podmiotów rozpoczynających lub prowadzących działalność w sektorze ekonomii społecznej.	- Liczba mieszkańców powiatu oraz podmiotów mających siedzibę w powiecie, objętych wsparciem w

	zakresie tworzenia i/lub rozwoju ekonomii społecznej.
4) Wsparcie finansowe połączone z opieką biznesową dla osób zakładających jednoosobową działalność gospodarczą, spółdzielnię socjalną, przedsiębiorstwo społeczne, a także dla istniejących firm i podmiotów ekonomii społecznej tworzących nowe miejsca pracy, w szczególności dedykowane osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.	- Liczba osób fizycznych, które otrzymały wsparcie finansowe na utworzenie jednoosobowej działalności gospodarczej. - Liczba podmiotów ekonomii społecznej, które otrzymały wsparcie finansowe na rozwój/ tworzenie nowych miejsc pracy.
5) Programy zwiększające szanse osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy, uwzględniające m.in. tworzenie miejsc pracy w warunkach chronionych oraz zatrudnienie trenerów pracy.	- Liczba osób z niepełnosprawnością, które otrzymały wsparcie.
6) Wypracowanie skutecznej ścieżki docierania do osób biernych zawodowo (niezarejestrowanych w urzędzie pracy) i ich motywowania do rejestracji w PUP, w celu skorzystania z różnych usług i instrumentów wsparcia służących przygotowaniu do podjęcia pracy.	- Liczba osób, które zarejestrowały się w PUP po raz pierwszy.
7) Prowadzenie mobilnych punktów informacyjnych PUP w siedzibach urzędów gmin i innych miejscach, a także udział w akcjach informacyjnych, inicjatywach rozpowszechniających wśród mieszkańców ofertę w zakresie aktywizacji zawodowej.	- Liczba mobilnych punktów informacyjnych zorganizowanych na terenie powiatu.
8) Wzmocnienie współpracy Powiatu z Gminami w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych i biernych zawodowo oraz wsparcia pracodawców, w tym poprzez wdrażanie nowych form kooperacji, wymianę informacji o planowanych kierunkach, planowanych inwestycjach.	- Liczba wspólnych przedsięwzięć w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
9) Wzmocnienie współpracy Urzędu Pracy ze szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi mającej na celu ułatwienie młodzieży szkolnej dostęp do wsparcia w poznawaniu rynku pracy i	- Liczba uczniów i uczennic objętych wsparciem PUP.

wyborze kierunku rozwoju edukacyjnego i kariery zawodowej.	
10) Diagnoza rynku pracy i zasobów ludzkich w powiecie nidzickim – regularne badania sytuacji na rynku pracy; problemów, barier i potrzeb osób bezrobotnych i biernych zawodowo; prognozowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych; analiza zapotrzebowania pracodawców itp.	- Liczba opracowań, raportów i analiz.
Okres realizacji:	2026-2035
Podmioty zaangażowane w Realizację Strategii:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki organizacyjne Powiatu Nidzickiego: PUP, PCPR. • Jednostki organizacyjne gmin: OPS-y. • OHP, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe, przedsiębiorcy i ich organizacje branżowe. • Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Nidzicy, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe; Lokalna Grupa Działania.
Powiązanie obszaru z programami powiatowymi	<p>Głównym odpowiedzialnym za realizację i koordynację ww. działań będzie Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy. Urząd wykonuje swoje zadania we współpracy z PCPR (koordynator całej Strategii), gminami, placówkami oświatowymi, Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej w Nidzicy, instytucjami szkoleniowymi, agencjami zatrudnienia, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w obszarze rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu.</p> <p>Odpowiednie odniesienia mogą się znaleźć w rocznych programach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p>

Obszar 5. Rozwój systemu wsparcia osób i rodzin w kryzysie

Cel strategiczny 5. Zwiększenie dostępu do kompleksowych usług społecznych dla osób i rodzin doświadczających kryzysów.

Cele operacyjne:

1. Poprawa dostępu osób uzależnionych i współuzależnionych do wsparcia w poradzeniu sobie z problemem.
2. Zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy oraz wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
3. Zwiększenie dostępności wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.
4. Zwiększenie świadomości w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz uzależnień.
- Zmniejszenie ilości przestępstw popełnianych pod wpływem substancji psychoaktywnych.
- Zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym osób w kryzysie zdrowia psychicznego.
- Podniesienie świadomości nt. przeciwdziałania negatywnym zjawiskom w społeczeństwie.

Kierunki działań:	Wskaźniki realizacji działań:
1) Realizacja kampanii i akcji społecznych służących podnoszeniu świadomości mieszkańców oraz kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy.	- Liczba zrealizowanych kampanii i/lub akcji społecznych.
2) Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących szerokiego spektrum uzależnień (np. różne substancje psychoaktywne, cyberuzależnienia), przemocy domowej, zachowań agresywnych oraz bezpieczeństwa publicznego.	- Liczba zrealizowanych programów edukacyjno-profilaktycznych.
3) Zwiększanie dostępności specjalistów i terapii dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych od substancji psychoaktywnych, dotkniętych uzależnieniami behawioralnymi, a także programów wspierających dalsze zdrowienie oraz	- Liczba osób uzależnionych oraz współuzależnionych objętych wsparciem.

programów redukcji szkód, w tym psychologów, psychiatrów, terapeutów uzależnień.	
4) Wspieranie funkcjonowania grup wsparcia i grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dorosłych dzieci alkoholików.	- Liczba działających grup wsparcia i grup samopomocowych.
5) Realizacja programów informacyjno-edukacyjnych dotyczących zdrowia psychicznego, skierowanych do osób dorosłych (w tym seniorów), a także dzieci i młodzieży.	- Liczba zrealizowanych programów informacyjno-edukacyjnych dotyczących zdrowia psychicznego.
6) Zapewnienie dostępu osób w kryzysie zdrowia psychicznego i ich rodzin do różnych form pomocy, w tym psychiatrycznej (psychiatra dziecięcy), psychologicznej i terapeutycznej, a także wsparcia bytowego i mieszkaniowego.	- Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które otrzymały wsparcie.
7) Działania umożliwiające ochronę osób doznających przemocy przed dalszym krzywdzeniem poprzez szybką i skuteczną interwencję, odizolowanie oraz opracowanie i wdrażanie planu pomocy dostosowanego do potrzeb, zasobów i deficytów osób/rodzin objętych wsparciem.	- Liczba osób doznających przemocy domowej, które otrzymały wsparcie.
8) Stworzenie osobom doznającym przemocy domowej możliwości w organizowaniu grup wsparcia oraz grup samopomocowych mających na celu wzajemne wsparcie emocjonalne, dzielenie się doświadczeniem, jak sobie radzić z trudnościami.	- Liczba działających grup wsparcia/ grup samopomocowych dla osób doznających przemocy.
9) Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.	- Liczba osób biorących udział w programach dla osób stosujących przemoc domową.
10) Integracja cudzoziemców z wykorzystaniem indywidualnych programów integracji w obszarach edukacji językowej, funkcjonowania zawodowego oraz funkcjonowania społecznego. Obejmowanie cudzoziemców wsparciem zarówno w postaci świadczeń materialnych, jak i niematerialnych, takich jak np. poradnictwo, pomoc w zapewnieniu mieszkania, pomoc w	- Liczba cudzoziemców objętych indywidualnymi programami integracji.

uzyskaniu zatrudnienia, nauka języka polskiego, w zależności od zdiagnozowanych potrzeb.	
Okres realizacji:	2026-2035
Podmioty zaangażowane w Realizację Strategii:	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki organizacyjne Powiatu Nidzickiego: Starostwo Powiatowe w Nidzicy, Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy, PCPR, placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji w Nidzicy, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. • Jednostki organizacyjne gmin, w szczególności urzędy gmin/urzędy miejskie, GKRPA, OPS-y, placówki oświatowe. • Podmioty lecznicze, m.in. NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia. • Podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe.
Powiązanie obszaru z programami powiatowymi	<p>Obszar 5 Strategii znajduje rozwinięcie i uszczegółowienie w postaci trzech programów powiatowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Powiecie Nidzickim na lata 2023-2027; • Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w Powiecie Nidzickim na lata 2023-2027; • Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w Powiecie Nidzickim na lata 2023-2027. <p>Kolejno przyjmowane programy z okresem obowiązywania wpisującym się w lata ważności niniejszej Strategii powinni być z nią zgodne, stanowiąc przede wszystkim doprecyzowanie aspektów wdrożeniowych (np. harmonogram, podmioty przypisane do realizacji poszczególnych działań).</p> <p>Odpowiednie odniesienia mogą się również znaleźć w rocznych programach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</p>

7. Zarządzanie realizacją strategii

7.1. Podstawowe założenia organizacyjne

Specyfika zarządzania realizacją powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z charakteru tego dokumentu oraz regulacji prawnych określających ramy jej wdrażania. Opracowanie i realizacja PSRPS jest zadaniem obowiązkowym powiatu, co wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Ponadto art. 112 ust. 9 ustawy desygnuje powiatowe centrum pomocy rodzinie jako podmiot koordynujący realizację strategii.

Czynności służące skutecznej i efektywnej realizacji celów strategii można ująć w formie czterech obszarów:

1. czynności operacyjne:

- ustalanie z interesariuszami bieżących potrzeb, podziału zadań i odpowiedzialności, a także uszczegóławianie zapisów strategii w postaci rocznych lub kilkuletnich programów (wynikających z ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw);

2. czynności informacyjno-konsultacyjne:

- przekazywanie władzom gminy, lokalnym partnerom i instytucjom współpracującym oraz mieszkańcom informacji na temat stanu wdrożenia poszczególnych priorytetów, a także pozyskiwanie informacji zwrotnej;

3. czynności monitorująco-ewaluacyjne:

- regularna weryfikacja poziomu osiągnięcia celów i rezultatów oraz zakresu zrealizowanych działań, dokonywanie oceny jakościowej postępów we wdrażaniu SRPS oraz osiągniętych efektów;

4. czynności wnioskodawcze:

- wypracowywanie wniosków i rekomendacji w zakresie decyzji korygujących wdrażanie SRPS oraz aktualizacji dokumentu.

Kluczową rolę w planowaniu oraz podejmowaniu decyzji strategicznych będą odgrywały władze samorządu – Zarząd oraz Rada Powiatu w Nidzicy. Natomiast zadania praktyczne będą domeną jednostek organizacyjnych: starostwa powiatowego, PCPR, PUP, placówek oświatowych i innych. Skuteczne wdrażanie Strategii powinno być wspierane poprzez współpracę z gminami wchodzącymi w skład powiatu, Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, administracją rządową, w tym z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim i podlegającym mu urzędem, instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy prowadzonymi przez podmioty niepubliczne, podmiotami leczniczymi, sektorem ekonomii społecznej i przedsiębiorcami, a także – a może przede wszystkim – z mieszkańcami powiatu. Warunkiem skuteczności oraz efektywności w osiąganiu zaplanowanych celów i kierunków działań jest realne zaangażowanie lokalnych partnerów – podmiotów działających w sferze rynku pracy, edukacji, kultury i sportu, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, a także wspierania rodzin i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

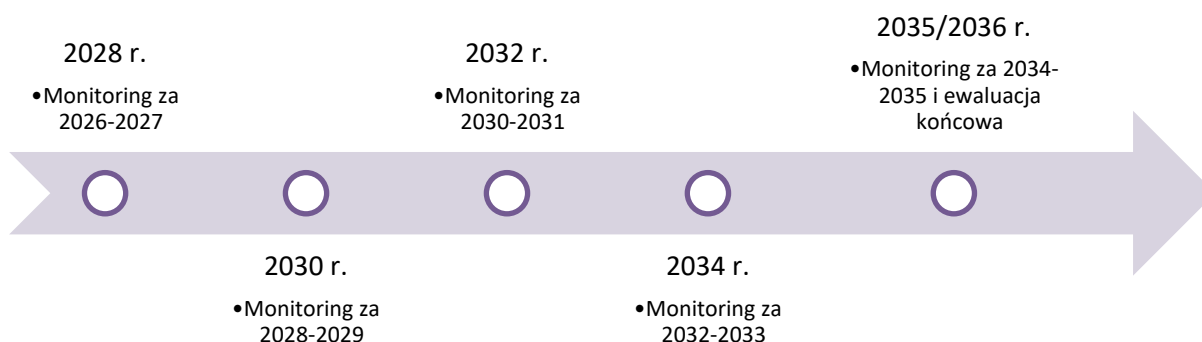
7.2. Monitoring i ewaluacja strategii

Monitoring to proces gromadzenia oraz analizowania informacji ilościowych i jakościowych w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało zrobione?”. Pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu strategicznego a ich faktycznym wykonaniem.

Monitoring skupia się na dwóch zasadniczych obszarach: rzeczowym (merytorycznym) – dotyczy postępu w realizacji zaplanowanych działań pod względem terminowości wykonania oraz osiągniętych efektów oraz finansowym – obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację poszczególnych działań/projektów, zwłaszcza pod kątem efektywności wydatków.

Monitoring jest podstawą dla sprawozdawczości (raportowania), zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań na potrzeby wewnętrzne oraz raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń.

Kompleksowy **monitoring wdrażania strategii będzie prowadzony co dwa lata**, zgodnie z poniższym harmonogramem:

Zaleca się, aby w ostatnim roku wdrażania strategii przeprowadzić kompleksowy monitoring oraz ewaluację dokumentu. Na tej podstawie powinna zostać podjęta decyzja dotycząca wydłużenia okresu obowiązywania strategii, wprowadzenia poprawek (nowelizacji tekstu) albo opracowania zupełnie nowego dokumentu.

Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Realizacja działań będzie przedstawiana w sprawozdaniach poszczególnych jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, w tym w sprawozdaniu PCPR w Nidzicy, przedkładanym corocznie Radzie Powiatu.

Przedmiotem dwuletnich monitoringów będą wskaźniki sformułowane w ramach każdego z obszarów, oparte na obiektywnych dowodach obrazujących stan założonych działań oraz osiągniętych celów i rezultatów. Wskaźniki realizacji Strategii odnoszą się do kierunków niezbędnych działań. Zgodnie z metodyką przyjętą dla Strategii, wskaźniki działań koncentrują się na wynikach, tzn. rezultatach podejmowanych działań w odniesieniu do grup docelowych.

Natomiast w mniejszym stopniu monitoring strategii będzie dotyczył ponoszonych nakładów oraz produktów wytworzonych podczas realizacji działań. Zakłada się bowiem, iż ocena jakości i efektywności „rutynowych” zadań oraz projektów powinna być raczej domeną podmiotów je realizujących oraz programów, w ramach których uzyskały finansowanie. Katalog wskaźników monitorowania Strategii ma charakter otwarty.

7.3. Aktualizacja strategii

Strategia jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych i prawnych, niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowego dokumentu, uwzględniającego nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku, gdy zmianie ulegną obszary i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

7.4. Ramy finansowe

Realizacja kierunków działań zaplanowanych w Strategii wymaga odpowiednich zasobów finansowych, bowiem każde przedsięwzięcie generuje określone koszty. Podstawowym źródłem finansowania strategii będzie budżet powiatu. Większość kierunków działań mieszczących się w sferze lokalnej polityki społecznej realizują bowiem jednostki organizacyjne powiatu w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Szeroki zakres programów i projektów socjalnych jest ponadto możliwy do wdrożenia komplementarnie lub wspólnie przez samorzady gmin wchodzących w skład powiatu, a także w kooperacji z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień lub umów partnerskich.

Część środków na realizację zadań w zakresie lokalnej polityki społecznej będzie ponadto pochodzić z budżetu państwa. W tej kategorii mieszczą się m.in. programy rządowe oraz programy ministerstw. Ponadto od 2019 roku jednym ze źródeł finansowania działań na rzecz wsparcia społecznego, zawodowego i zdrowotnego osób z niepełnosprawnościami jest Fundusz Solidarnościowy, będący państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. W jego ramach są realizowane programy takie

jak „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, „Opieka wytchnieniowa”, „Centra opiekuńczo-mieszkalne” oraz „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Istotne źródło finansowania będą stanowić także środki z Funduszy Europejskich z perspektywy 2021-2027, dostępne jeszcze w latach 2026-2029, uruchamiane na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji. Jednym z przykładów – wieloletni projekt Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy pn. „Wsparcie pieczy zastępczej w Powiecie Nidzickim” realizowany będzie do 31.12.2027 r. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027. Z kolei Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy wdraża projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), które mają na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych. Przykładowo są to kolejne edycje projektu pn. "Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie nidzickim". Edycja III jest realizowana do 31.03.2026 r.

Źródłem finansowania mogą być również dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne, a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak: Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO czy NOWEFIO. Ważne są również środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucje finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1,5% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, okres jego obowiązywania, niewielką jeszcze wiedzę o nowym okresie programowania środków unijnych w latach 2028-2034 oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu powiatu, w tym planów finansowych jednostek, a także opracowywania programów i projektów uszczegółwiających założenia Strategii.

8. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej przez powiat

W świetle uwarunkowań ustawowych strategia powinna określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie. Usługi wskazane w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych zawierają się w następujących obszarach: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sferze zadań publicznych wymienia między innymi zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej; udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa; działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej. W związku z uchwaleniem ustawy o ekonomii społecznej dodane zostało również zadanie w zakresie działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Usługi społeczne i zadania publiczne zlecane w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie przez samorząd Powiatu Nidzickiego mieszczą się w obszarach priorytetowych wskazanych w programie współpracy. Z punktu widzenia usług społecznych określonych w ustawie o CUS istotne jest wskazanie, że w ramach zadań z pomocy społecznej, wspierania rodziny i wspierania osób niepełnosprawnych zlecane jest prowadzenie placówek takich jak dom pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy, placówka wsparcia dziennego, warsztaty terapii zajęciowej. Sfera zadań publicznych w zakresie polityki społecznej oraz usług społecznych wymienionych w niniejszej Strategii, których realizacja będzie przekazywana podmiotom ekonomii społecznej powinna być sukcesywnie poszerzana w miarę potrzeb oraz możliwości realizacji tych zadań przez organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne i inne PES.

Podsumowanie

Jak już zasygnalizowano we wstępie, powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi główne narzędzie planistyczne polityki społecznej prowadzonej na terenie powiatu. Nadrzędnym celem tych działań jest kreowanie lokalnych warunków, umożliwiających mieszkańcom prowadzenie bardziej satysfakcjonującego i produktywnego życia w różnych sferach, w szczególności rodzinnej, społecznej i zawodowej.

Zaplanowane w ramach niniejszej Strategii cele i kierunki działań uporządkowane zostały w ramach obszarów strategicznych, odpowiadających na zdiagnozowane problemy i potrzeby społeczne, uwzględniając przy tym zasoby własne powiatu (instytucjonalne, kadrowe, społeczne) oraz zewnętrzne szanse i zagrożenia, które mogą wpłynąć na realizację Strategii. Są ponadto adekwatne do zakresu zadań i kompetencji Powiatu Nidzickiego, określonych ustawami ustrojowymi tworzącymi samorząd terytorialny w Polsce oraz przepisami prawa regulującymi sferę polityki społecznej.

Strategia stanowi kierunkową wytyczną dla lokalnych władz, instytucji oraz organizacji odpowiedzialnych za szeroko rozumiany lokalny system pomocy i wsparcia. Z uwagi jednak na to, że sytuacja społeczno-ekonomiczna powiatu jest dynamiczna i zależna od wielu czynników, należy dostosowywać założenia Strategii do uwarunkowań. Istotne znaczenie będzie miało śledzenie zmian prawa, przede wszystkim w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, wspierania rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami, może to bowiem uzasadnić konieczność nowelizacji części założeń Strategii. Ponadto trzeba będzie uwzględniać dynamikę problemów społecznych – ich skalę i natężenie, pojawianie się nowych ryzyk socjalnych, a także ważne, niezaspokojone potrzeby ludności.